

BESZÁMOLÓ
A BANKSZÖVETSÉG 2004. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

BUDAPEST, 2005. MÁRCIUS

TARTALOMJEGYZÉK

I.	BANKSZÖVETSÉGI RENDEZVÉNYEK.....	4
1.	Magyar-orosz bankközi konferencia	4
2.	FBE szeminárium az új és a társult tagoknak a Bankfelügyeleti Bizottság működéséről.....	4
3.	Találkozó a Belügyminisztérium büntelmegelőzésért felelős államtitkárával	5
4.	Együttműködési Megállapodás az ORFK-val	5
5.	Információbiztonsági Munkacsoport megalakulása	5
6.	Szakmai konferencia a Fővárosi Bíróságon	6
7.	Előadás a tőkepiaci jogalkotásról.....	6
8.	NJSZT-IKF és a Bankszövetség közös szakmai rendezvénye	6
9.	Bankbiztonság	7
10.	Terrorizmus megelőzése, pénzmosás	7
11.	Együttműködési Megállapodás a Takarékszövetkezetek Országos Érdekképviselői Szövetségével	7
II.	SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS.....	8
A.	A HITELINTÉZETEK MŰKÖDÉSÉT ÉRINTŐ SZABÁLYOZÁSI MÓDOSÍTÁSOK.....	8
1.	Banki különadó	8
2.	A pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó egyes törvények módosítása.....	8
2.1	Hitelintézeti törvény	8
2.2	Tőkepiaci törvény	9
2.3	A jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről szóló törvény.....	9
2.4	A lakás-takarékpénztári törvény módosítása	9
2.5	Fizetésektelenségi törvény.....	9
3.	Az adósnilyantartási rendszer korszerűsítése	10
4.	Adatszolgáltatás	11
5.	Adatvédelmi törvénymódosítás	12
6.	Az óvadékra vonatkozó Ptk. szabályok és a csódtörvény módosítása	12
7.	A társasági törvény és a cégtörvény koncepciója.....	12
8.	Helyi iparűzési adó.....	13
9.	Lakáshitelezés	14
9.1	A lakástámogatási rendelet módosítása	14
9.2	THM alkalmazása a lakáshitelekre.....	15
10.	Európai keretszerződés átvétele	16
11.	OKJ-s képzési rendszer	16
12.	A távértékesítés keretében kötött pénzügyi ágazati szolgáltatási szerződések.....	17
B.	PÉNZFORGALOM.....	17
1.	A pénzforgalmi szabályozás módosítása.....	17
2.	Változás a pénzváltók piacán	18
3.	Törvény az elektronikus pénzt kibocsátó intézményekről	19
C.	FOGYASZTÓVÉDELEM.....	19
1.	Ombudsman jelentés	19
2.	A Hpt. fogyasztóvédelmi jellegű módosítása.....	20
III.	NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK.....	21
1.	Bankfelügyeleti Bizottság - Tőkemegfelelési munkacsoport.....	21
1.1	A tőkemegfelelés szabályozása	21
1.1.1	Basel II fejlemények	21
1.1.2	Az európai tőkemegfelelési direktívával (CAD3 később CRD) kapcsolatos fejlemények	22
1.1.3.	Az FBE tőkedirektívával kapcsolatos álláspontja.....	24
1.1.4.	A kereskedési könyv tökeszükségletének felülvizsgálata.....	25
1.1.5.	A CEBS dokumentumai.....	25
1.1.6.	Az USA-beli fejlemények.....	26
1.2.	A Lámfalussy folyamat kiterjesztése a bankokra	26
1.3.	A Pénzügyi Szolgáltatások Akció Terv (FSAP).....	26
1.4.	A pénzügyi konglomerátumokra vonatkozó irányelv bevezetési folyamata	27
2.	Számviteli Bizottság.....	27
3.	Adóbizottság.....	28
4.	Az európai bankok pénzforgalmi szervezete (EPC).....	29
	MELLÉKLET.....	30
	Elnökségi Ülések napirendje.....	30
	HATÁROZATI JAVASLAT.....	32

A bankrendszer fennállásának legsikeresebb évét mondhatta magáénak 2004-ben, hiszen a jövedelmezőség nemzetközi összehasonlításban is kimagasló volt, a bankok működését a prudens magatartás jellemezte. A múlt évben több új termék, konstrukció jelent meg a piacon, s a banküzemi technológiában is jelentős fejlesztések történtek.

A kimagasló eredmények ellentmondásos körülmények között születtek. A múlt évet is a monetáris döntések némi kiszámíthatatlansága, a monetáris és a fiskális politika közötti összhang hiánya – mind az egyes lépésekben, mind pedig a kommunikációban - jellemezte. Jórészt emiatt a reálkamat rendkívül magas szinten maradt, ami rövidtávon ugyan növelte az elérhető banki kamatrést, hosszabb távon azonban fékezi az egész gazdaság fejlődését.

A költségvetési politikában az elmúlt évben is folytatódott a konszolidációs folyamat, amelyet a bankszféra messzemenően támogat, de ugyanakkor folyamatosan felhívtuk a figyelmet arra is, hogy a konszolidáció mértéke továbbra sem kielégítő, magas az üzleti szektort terhelő adószint.

A múlt év kedvező fejleménye a háztartások megtakarítási hajlandóságának némi erősödése, a megtakarítási hányad azonban jelenleg is rendkívül alacsony, ami társulva a viszonylag magas államháztartási hiánnyal, szükségszerűen vezetett a fenntarthatatlan mértékű külső fizetési mérleg hiány kialakulásához. Ezért szorgalmazza a bankrendszer is a megtakarítási kedv erősítését, s az államháztartási hiány csökkentését.

A bankok múlt évi tevékenységét közvetlenül érintette, hogy:

- változott a lakásfinanszírozás szabályozása és támogatása;
- megkezdődött az EU források átcsatornázása, egyes esetekben előfinanszírozása;
- folytatódott az EU pénzügyi normák átvételére való felkészülés.

A Bankszövetség az elmúlt évben is kiemelt feladatának tekintette, hogy segítse a bankokat abban, hogy felkészüljenek az Európai Unió tőkemegfelelési direktívájának a teljesítésére, a nemzetközi számviteli sztenderdeknek a befogadására, a piacok egységesítésével kapcsolatos feladatokra. A Bankszövetség munkatársai folyamatosan tájékoztatták a bankok szakértőit az Európai Bankszövetség (FBE) munkacsoportjaiban ezekben a témákban folyó munkákról.

2004-ben is kiemelt feladat volt az egységes európai fizetési övezet (SEPA) létrehozására irányuló szakértői munkákban való részvétel. A múlt évben megalakult Fizetési rendszer Fórum mellett 6 szakmai bizottság pl. a Készpénz Nélküli Fizetési MódoK Fejlesztése Szakmai Bizottság, Kártya Szakmai Bizottság, Készpénzszállítási és – feldolgozási Szakmai Bizottság, a GIRO Szakmai Bizottság kezdte meg működését.

I. BANKSZÖVETSÉGI RENDEZVÉNYEK

1. Magyar-orsz bankközi konferencia

A hitelintézeti szféra magyar és orosz képviselői a kereskedelmi bankoknak a kétoldalú kereskedelmi és termelési kapcsolatok finanszírozásában vállalható szerepéről és a lehetőségekről tanácskoztak 2004. május 26-án, Budapesten.

Az eszmecserén a magyar miniszterelnök is megjelent. **Medgyessy Péter** a két ország közötti párbeszéd kezdetét jó jelnek tekintve kifejtette: meggyőződése, hogy az együttműködést helyre kell állítani a két ország között. Bankszektoraink kooperációja a bizalomépítés új szakaszát jelenti. A miniszterelnök úgy fogalmazott: „a kormány örömmel fogadja a bankszféráink közötti kapcsolatok erősítését, a Magyarországon működő hitelintézetek pedig készséggel vesznek részt a magyar-orsz gazdasági kapcsolatok erősítésében”.

A gazdasági miniszter védnökségével szervezett programon a magyar bankrendszer jellemzőit bemutató **Erdei Tamás**, az MBSZ elnöke, a hitelintézetek helyzetéről, teljesítményéről, fejlődési tendenciáiról és kihívásairól tartott előadást. Rámutatott, hogy az MBSZ 2004 elejétől, Magyarország uniós csatlakozását – pár hónappal – megelőzve vált az Európai Bankföderáció (FBE) teljes jogú tagjává. A térség egyik legstabilabban szabályozott bankrendszere a miénk, ahol a pénzügyi szféra korszerű törvényi keretei már a kilencvenes évek első felében kialakultak, s a felügyeleti rendszer is teljes mértékben megfelel az európai normáknak.

Gennadij G. Melikjan az Oroszországi Föderáció jegybankjának elnökhelyettese szerint jelenleg ismét van gazdasági és politikai igény arra, hogy a magyar vállalkozók kapcsolata a keleti partnerekkel megerősödjön, s ehhez a két ország pénzügyi kapcsolatainak fejlődése jó alapot adhat.

Jurij I. Kormos, az Orosz Bankszövetség alelnöke szervezetük tevékenységét vázolta. **Andrej V. Lapko**, a Moszkva Bank elnökhelyettese az orosz régiókkal való együttműködésük rendszeréről szólt, továbbá hangsúlyozta: kialakult kapcsolataik vannak ahhoz, hogy a magyar szándékokat a FÁK-ra is áttételezzék. **Karvalits Ferenc**, a CIB Közép-európai Nemzetközi Bank vezérigazgatója a pénzügyi kapcsolatok / kereskedelemfinanszírozás orosz válságot követő visszaesését láttatva elemezte, hogy mely területeken lát lehetőséget a CIB a további együttműködésre. **Labancz Margit**, a Magyar Külkereskedelmi Bank üzletágvezetője – a régióban elsőként privatizált hitelintézet képviselőjeként – az MKB vállalati hitelezésben betöltött szerepét és a bank nemzetközi tevékenységét ismertette.

Az exporthitelezés és -biztosítás eszköztáráról az Eximbank és a Mehib vezetői összegezték a konkrét tapasztalatokat; végül a banki szolgáltatások vállalkozói megközelítéséről – többek között – a Medicor, a Transelektro és a Rába igazgatói szóltak.

2. FBE szeminárium az új és a társult tagoknak a Bankfelügyeleti Bizottság működéséről

Az Európai Bankföderáció (FBE) titkárságának a javaslatára a Bankfelügyeleti Bizottság októberben Budapesten tartotta 51. ülését. A helyszín megválasztásával az FBE azt kívánta elismerni, hogy Magyarország már több éve (előbb megfigyelőként, majd ez év eleje óta rendes tagként) aktívan részt vesz a Föderáció különböző bizottságainak és munkacsoportjainak a tevékenységében.

A bizottsági ülést megelőző délutánon az FBE munkatársai szemináriumot tartottak az Európai Unióhoz 2005. májusában csatlakozott, illetve a tagjelölt országok bankszövetségeinek képviselői részére. A szemináriumon Magyarországon kívül Bulgária, a Cseh Köztársaság, Ciprus, Horvátország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia és Törökország bankszövetsége képviseltette magát. Az FBE titkárságának munkatársai előadásaikban bemutatták az FBE tevékenységét,

szolgáltatásait; az unió különböző intézményeit és a Lámfalussy által fémjelzett döntéshozatali folyamatot; valamint a Bankfelügyeleti Bizottság munkáját, különös tekintettel a Basel II egyezményen alapuló európai tőkeirektíva megalkotásában játszott szerepére. Az ezt követő kerekasztal megbeszélésen az új tagok és a tagjelöltek képviselői röviden bemutatták bankrendszerük, bankszövetségük helyzetét, és beszámoltak arról, hogy országaikban mit tartanak a legfontosabb kérdéseknek a készülő tőkeirektívával kapcsolatban, hogyan látják az anya és befogadó ország közötti munkamegosztást, együttműködést. Az FBE arra kérte az új tagokat, hogy vegyék fel a kapcsolatot országuk gazdasági kérdésekkel foglalkozó európai parlamenti képviselőivel, (azok asszisztenseivel) és Brüsszelbe delegált pénzügyi attaséjával, s ismertessék meg velük a tőkeirektívával kapcsolatos szakmai szempontokat, banki érdekeket.

A Bankfelügyeleti Bizottság ülésére meghívták a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnökét, a CEBS magyar tagját. Farkas István a CEBS feladatairól, prioritásairól, a Bizottság munkamódszeréről, tervezett konzultációs gyakorlatáról, az outsourcing-ra és a második pillér alkalmazására vonatkozó CEBS ajánlásokról, illetve a CEBS-ben folyó együttműködés nehézségeiről beszélt. A PSZÁF elnöke mind előadásában, mind a feltett kérdésekre adott válaszaiban kifejezte azt a személyes meggyőződését, hogy az új tőkeirektíva egységes - a közös európai piac szellemének megfelelő - bevezetése, a konszolidált felügyeleti modell alkalmazása csak a felügyeletek közötti kölcsönös bizalmon alapuló, minél szorosabb együttműködésével lehetséges. Az FBE Bankfelügyeleti Bizottsága nagy érdeklődéssel és tetszéssel fogadta a PSZÁF elnökének fellépését.

3. Találkozó a Belügyminisztérium bűnmegelőzésért felelős államtitkárával

A BM kezdeményezésére Hegedűs András, a BM bűnmegelőzésért felelős helyettes államtitkára 2004. március 12.-én rövid munkaértekezletet tartott a Bankszövetség főtítkárával és munkatársaival. A megbeszélésen röviden ismertették a „foglalkozásszerűen végzett polgári biztonságvédelmi tevékenység, és információgyűjtés, valamint védelmi kötelezettség törvényi szabályozására” készített koncepció egyeztetésének állását, de a megbeszélés elsősorban a bankok lehetséges bűnmegelőzést befolyásoló szerepét érintette. A BM álláspontja szerint a készpénzforgalom visszaszorításának kiemelkedő szerepe van a vagyon elleni bűncselekmények elleni küzdelemben. A Bankszövetség pénzforgalommal foglalkozó munkatársa ismertette a chip-kártyára történő áttéréssel kapcsolatos fejleményeket, az elektronikus pénzkibocsátással kapcsolatos törvényjavaslat előkészületi munkáit.

4. Együttműködési Megállapodás az ORFK-val

A Bankbiztonsági Munkabizottság kezdeményezésére a Magyar Bankszövetség Elnöksége 2004. november 15-én együttműködési megállapodást kötött az ORFK-val a bankok biztonsági helyzetének további javítása érdekében.

Az Együttműködési Megállapodást tájékoztatás és végrehajtás céljából tagbankjainkhoz eljuttattuk. A megállapodás és annak végrehajtása várhatóan további javulást eredményez a banküzem biztonságos működtetésében, a **bankok társadalmi megítélésének javításában**.

A megállapodás szerint - banki szakértőkből és rendőrségi szakértőkből álló - munkabizottság készíti elő a közvetlen rendőrségi riasztó átjelzések lehetőségét, továbbá a két szakterület oktatási rendszerének korszerűsítését.

5. Információbiztonsági Munkacsoport megalakulása

Az Információbiztonsági Munkacsoport (IM) március 26.-án tartotta alakuló ülését, amely a Bankszövetség Bankbiztonsági Munkabizottságának (BBM) a pénzintézetek mechanikai, fizikai és humán védelmével foglalkozó Bankbiztonsági Munkacsoportja (BM) mellett, önállóan végzi munkáját. Az IM szükség szerint, de legalább kéthavonta ülésezik, munkatervét és munkarendjét

önállóan határozza meg. Tagjai folyamatosan tájékozódhatnak az informatikai rendszereket fenyegető veszélyforrásokról, az információtechnológia legújabb eredményeiről. Részt vesznek az információbiztonságot érintő jogszabályok, szabványok kidolgozásában, honosításában, szakmai véleményezésében. Információbiztonsági ajánlásokat dolgoznak ki a tagbankok számára, segítséget nyújtanak szakmai képzésekben és kapcsolatot tartanak hasonló feladatokat ellátó szervezetekkel.

6. Szakmai konferencia a Fővárosi Bíróságon

A Fővárosi Bíróság elnökének kezdeményezésére, a Magyar Bankszövetséggel (MBSZ) közös szervezésben egy konferenciasorozat indult, melynek első programjára május 3-4.-én került sor a Fővárosi Bíróságon. A konferencia célja, hogy a gyakorló bírák közvetlenül pénzügyi szakemberektől tájékozódhassanak a pénz- és tőkepiacok egyes ügyletfajtáiról. A májusi kétnapos konferencia témája, amelyen neves banki és tőzsdei szakemberek tartottak előadást, a tőkepiaci intézmények és ügyletek köré csoportosult. A rendezvény utáni sajtótájékoztatón a gazdasági újságírók is megismerhették a kezdeményezés célját és tartalmát.

7. Előadás a tőkepiaci jogalkotásról

A Pénzügyminisztérium és a Felügyelet adott témáért felelős vezető munkatársai a Bankszövetségben szakmai konzultáció keretében áttekintették azt az európai intézményrendszert és jogalkotási folyamatot, amelybe a magyar hatóságok bekapcsolódnak. A Bankszövetség pedig ismertette, hogy mi a szerepe az Európai Bankföderációnak – amelynek január 1.-től a Bankszövetség is teljes jogú tagja - az európai jogalkotási folyamatban, milyen véleményező szerepet tölt be és milyen érdekvédelempolitikai képességgel rendelkezik.

Az egységes európai pénzügyi piacok megteremtése a hatékony tőkeáramlás biztosításának igénye az eddigi lassú, nem átlátható és nem hatékony jogalkotási folyamat felülvizsgálatára készítette az európai jogalkotókat.

Az ún. Lámfalussy eljárás lényege - amelyet jelenleg a tőkepiacokat szabályozó jogi környezet kialakításánál alkalmaznak, de kiterjeszteni készülnek a banki szabályozásra, a befektetési alapokra és a biztosítási tevékenységekre is - hogy rövid idő alatt rugalmas jogalkotási eljárásban hatékonyan végrehajtható szabályok szülessenek, alkalmazkodva a piaci változásokhoz.

A jogalkotási folyamat négy szintűvé vált. Fontos alapelv hogy már a jogszabály előkészítés kezdetén **konzultálni kell a piaci szereplőkkel**. Ennek európai színtere kettős, egyrészt amikor a hazai szabályozó hatóságok kifejtik az egyes európai intézményekben a magyar álláspontot, azt már a hazai piaci szereplőkkel történt előzetes egyeztetés után tegegyék meg, másrészt az Európai Bankföderáció illetékes bizottságaiban és munkacsoportjaiban képviseljük a hazai pénzügyi szektor véleményét, érdekeit (amely nem feltétlenül egyezik meg a hatóságok véleményével).

Az Európai Bankföderációban folyó munka kapcsolódik az említett jogalkotási folyamathoz, a tőkepiaci kérdésekben illetékes konzultatív bizottság a Financial Markets Committee /FMC/, amelynek albizottságai és munkacsoportjai vannak az egyes napirenden lévő jogalkotási kérdéseknek megfelelően. Az FMC véleményét minden további kérdésben – amelynek bár nem ő, hanem egy másik konzultatív bizottság a főfelelőse- is kikérik (pl. pénzforgalom és értékpapír elszámolások).

8. NJSZT-IKF és a Bankszövetség közös szakmai rendezvénye

A Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Intelligens Kártya Fóruma (IKF) és a Magyar Bankszövetség december 15.-én megrendezésre került szakmai napján, több mint ötven fő részvétele mellett, folytatódott a korábban megkezdett, a chip kártya alkalmazási területein elért eredményekről szóló előadások. Az előadásokat kerekasztal beszélgetés követte, amelyen részt vett és a hallgatóság kérdéseire válaszolt az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, a Gazdaságkutató

Intézet, az Oktatási Minisztérium, az MNB, a Magyar Tudományos Akadémia, a Mastercard és a Visa képviselője.

9. Bankbiztonság

A tagbankok bankbiztonsággal foglalkozó szakértői részére az év során lehetőséget biztosítottunk az ORFK szervezésének keretében egy **német irányítással** megvalósításra került **szervezett bűnözés elleni intézményfejlesztési programban történő részvételre**.

„A rendőrség nyomozási lehetőségeinek támogatása a szervezett bűnözés, a pénzügyi bűnözés és a korrupció területén” című program célul tűzte ki az új egységek tagjainak továbbképzését, illetve a már működő, érintett egységek munkamódszereinek fejlesztését a legújabb uniós vívmányok hazai gyakorlatba történő átültetése révén.

10. Terrorizmus megelőzése, pénzmosás

Az Európai Bankszövetség, amelynek szövetségünk is tagja, az év során teremtette meg azt az adatbázist, amely jelentős segítséget nyújt bankjaink számára a **terrorizmus megelőzésére** vonatkozó feladatok végrehajtásához. A **konszolidált adatbázis** tartalmazza azon személyek és szervezetek adatait, amelyeket az EU- így Magyarország - pénzügyi szankciói sújtanak. A rendszer használatával a bankok mentesülnek attól, hogy az Official Journal-ban eddig megjelentetett un. Terrorista listákat a korábbi nehézkes módon alkalmazzák. A rendszer elérhetőségéről és alkalmazási módjáról a Bankszövetség 2004. júniusában tájékoztató megbeszélést tartott.

Az év elején a bankszektor egészét érintő **ügyfélazonosítás** aktuális feladatai és módszerei témakörben a bankok felelős munkatársai részére a PM képviselőinek részvételével egyeztető megbeszélést tartottunk.

Hasonló megbeszélést tartottunk az év végén az **anonym betétek** nevesítésének egységes alkalmazása érdekében az ORFK illetékes vezetőinek részvételével.

11. Együttműködési Megállapodás a Takarékszövetkezetek Országos Érdekképviselői Szövetségével

A Magyar Bankszövetség 2004. nyarán együttműködési megállapodást kötött a 14 takarékszövetkezetet összefogó Takarékszövetkezetek Országos Érdekképviselői Szövetségével (TÉSZ). Az együttműködés alapján a két szövetség kölcsönösen tájékoztatja egymást a legfontosabb szakmai kérdésekről. A Bankszövetség bevonja a TÉSZ-t a minisztériumokkal és a jogalkotásban érintett más szervezetekkel folyó jogszabály egyeztetésekbe. Mindkét fél vállalta, hogy a legfontosabb értekezleteire (testületi ülés) meghívja a másik fél képviselőit.

II. SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A. A HITELINTÉZETEK MŰKÖDÉSÉT ÉRINTŐ SZABÁLYOZÁSI MÓDOSÍTÁSOK

1. Banki különadó

2004. novemberében kihirdették a 2005. évi adótörvény módosításokat és az új, két évre szóló banki különadó törvényt.

A kormány a 2005-2006 évekre a hitelintézetekre és a pénzügyi vállalkozásokra két évre szóló különadót vetett ki. A bankok és a pénzügyi vállalkozások az új adótípust és a szelektív kiválasztást indokolatlannak, közgazdaságilag megalapozatlannak tartották, de tudomásul vették a többletterhelést.

A kirótt adóteher optimalizálása érdekében a Bankszövetség banki szakértőkkel, valamint a takarékszövetkezetek és a pénzügyi vállalkozások érdekképviselői szakértőivel együttműködve – élve a miniszterelnöktől és a pénzügyminisztertől kapott lehetőséggel – olyan technikai megoldást dolgozott ki, amely az adóalap tekintetében választási lehetőséget ad a nettó kamateredmény, illetve az adózás előtti eredmény adóztatása között. Eszerint az adóalanyok 2005. és 2006. évben vagy 8%-os társasági többletadót fizetnek, vagy a kamatkülönbözet 6%-át. A javaslat kidolgozása során a szakértők - mérlegelve azok előnyeit és hátrányait- több technikai megoldási lehetőséget megvizsgáltak. A pénzügyintézeteknek a kormányhoz eljuttatott javaslata megfelelt a bevételi igényeknek, 2005-ben és 2006-ban összesen mintegy 60 milliárd forint költségvetési bevételt eredményez, technikailag harmonizál a hazai adózási gyakorlattal, s a pénzügyintézetek egyöntetűen elfogadták a javasolt technikai megoldást.

A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások különadójáról szóló 2004. évi CII. törvény hatálya alá tartozó adóalanyoknak lehetősége van arra, hogy az adó alapjaként vagy a kamatkülönbözetet vagy az adózás előtti eredményt válassza. A törvény főszabályként a kamatkülönbözet szerinti adózást fogalmazza meg, amelytől akkor térhet el az adóalany, ha választását bejelenti az adóhatóság részére. A választásról szóló nyilatkozatot első alkalommal 2005. január 31.-éig kellett benyújtani az adóhatósághoz. Információink szerint 8 bank döntött a kamatkülönbözetes adó fizetése mellett, a többi a nyereségadó többletet választotta. A bejelentési határidő elmulasztása esetén az intézmény a kamatkülönbözet szerint köteles az adófizetést teljesíteni 2005-ben.

2. A pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó egyes törvények módosítása

E törvénycsomag a hitelintézeti törvény, a tőkepiaci törvény, a biztosítási törvény, továbbá a lakástakarékpénztárakról, a jelzálog-hitelintézetekről és a kockázati tőketársaságokról szóló törvény módosítását tartalmazta.

2.1 Hitelintézeti törvény

A hitelintézetekhez kapcsolódó módosítási elemek a betétbiztosításhoz, a harmadik országbeli hitelintézet fióktelepéhez, a könyvvizsgálói tevékenységhez, a magyar nyelvű tájékoztatási kötelezettséghez kapcsolódtak. A harmadik országbeli hitelintézet fióktelepe nem köteles csatlakozni az OBÁ-hoz, ha rendelkezik az uniós előírásoknak megfelelő betétbiztosítással. Pontosításra kerültek az OBA által nyújtott kiegészítő biztosítás szabályai. Módosultak a hitelintézet könyvvizsgálójára vonatkozó szabályok: a természetes személy könyvvizsgáló megbízatása legfeljebb 5 évig tarthat és a megbízás lejártát követő újabb 3 év elteltével lehet ugyanazzal a könyvvizsgálóval újabb szerződést kötni.

Módosultak az ügyfél-tájékoztatásra vonatkozó szabályok: a pénzügyi intézmények kötelesek - a felek eltérő megállapodása hiányában - magyar nyelven rendelkezésre bocsátani az általános szerződési feltételeket, a kamatokról és a díjtételekről szóló tájékoztatót, az üzletszabályzatot, a számlaforgalomról, és a betétbiztosítási kérdésekről szóló tájékoztatót. A banktitok szabályozásának módosítása – a Magyar Bankszövetség javaslatára – lehetővé teszi, hogy a kockázat fedezetét biztosító harmadik személy a követelés összegére, esedékességére vonatkozó tájékoztatást kapjon, valamint az ügynök útján történő szerződéskötés esetén az ügyfél vagy törvényes képviselője írásbeli nyilatkozata elegendő az adatoknak az ügynök részére történő kiadásához.

2.2 Tőkepiaci törvény

A Pénzügyminisztérium felkérésére a Bankszövetség számos javaslatot tett a tőkepiaci törvény módosítására. Ezek közül több egybecsengett más érdekeltek (BSZSZ, BAMOSZ, BÉT) kezdeményezéseivel.

- Több, kodifikációs technikai jellegű észrevételünk mellett érdemben kifogásoltuk többek között az ügyfél kockázatviselő képessége vizsgálatát előíró rendelkezést, és javasoltuk az ügyfél tájékoztatásának kötelezettségét is ésszerűen korlátozni. Bővíteni javasoltuk ugyanakkor a közreműködő igénybevételenek megengedett eseteit.
- Javasoltuk annak törvényi rögzítését is, hogy gyűjtőletét esetén nincs szükség az ügyfél hozzájárulására ahhoz, hogy a letétkezelő a letétbe vett értékpapírokat letéti szolgáltatást nyújtó befektetési szolgáltatónál alletétbe helyezze.
- Indítványoztuk, hogy értékpapír-kölcsönzés esetén biztosítékként bankgaranciát is el lehessen fogadni.

2.3 A jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről szóló törvény

A jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről szóló törvény módosítása lehetővé teszi, hogy bizonyos származtatott ügyleteket, valamint a jelzáloghitelekre kötött származtatott ügyleteket a jelzáloghitel-intézet figyelembe vegye a jelzáloglevelek rendes fedezetének meghatározásakor. A módosítás rögzíti, hogy a jelzálog-hitelintézetet a fedezetül szolgáló ingatlan tekintetében megillető elidegenítési és terhelési tilalom törvényen alapuló jog. A jelzálog-hitelintézet az elidegenítési és terhelési tilalmat a zálogszerződéseiben, illetve a jelzáloghitel valamint önálló zálogjog vásárlására vonatkozó szerződéseiben köteles feltüntetni. A jelzálog-hitelintézet e szerződése alapján kérheti a törvényen alapuló elidegenítési és terhelési tilalom ingatlan-nyilvántartási bejegyzését is. A módosítás lehetővé teszi jelzáloghitel és önálló zálogjog más hitelintézettől történő megvásárlását akkor is, ha a jelzálog-hitelintézet nem jogosult az elidegenítési és terhelési tilalom kikötésére.

2.4 A lakás-takarékpénztári törvény módosítása

A lakás-takarékpénztári törvény módosítása a hitelfelvétel egyszerűsítését célozza: ha a szerződés kedvezményezettje a kiutaláskor még kiskorú, akkor is megvalósul a kiskorú javára történő lakáscélú felhasználás, ha a kiskorúval legalább egy éve közös háztartásban élő közeli hozzátartozó lakás-előtakarékoskodó javára történik meg az ingatlanszerzés. Ezt a korábban megkötött szerződések esetében is alkalmazni kell. A törvényjavaslatot T/9842. számon nyújtották be az Országgyűléshez 2004. IV. 16.-án, s amelyet az Országgyűlés elfogadott.

2.5 Fizetéseképtelenségi törvény

A Kormány 1128/2003.(XII. 17.) számú határozatában döntött a „vállalatok és gazdálkodó szervezetek fizetéseképtelenségi törvényének előkészítéséről”. A határozat rendelkezései szerint Keller László közpénzügyi államtitkár vezetésével kodifikációs bizottság alakult. A törvénytervezetet a határozat szerint 2005. szeptember 30.-ig kell a Kormány elé betérjeszteni.

A kodifikációs bizottságban az érintett minisztériumokon kívül a Könyvvizsgálói Kamara, az APEH, a Legfelsőbb Bíróság, a Legfőbb Ügyészség, az Ügyvédi Kamara, a FOE, a Magyar Bankszövetség és felszámoló bírók vesznek részt.

A Kodifikációs Bizottság, illetőleg a szakértői munkabizottság az év során csaknem folyamatosan működött. A szakértői összefoglaló munkabizottságba hitelezői oldalon - a korábban is résztvevő banki, bankszövetségi tagon kívül - több banki szakértőt sikerült bekapcsolni kockázatkezelési, ill. work-out területről, akik a heti rendszerességgel ülésező munkabizottságban elkötelezetten és magas szakmai színvonalon képviselték a banki érdekeket.

A Kodifikációs Bizottság negyedik ülésén, melyen a fizetésképtelenségi törvény „kodifikációs vitaanyagát” tárgyalták meg, a Bankszövetség főtitkári szinten képviseltette magát. A főtitkár hozzászólásában hangsúlyozta a törvény fontosságát a bankok szempontjából, a hitelezői érdekek sérelme a hitelezési tevékenységre, az általános gazdasági forgalomra kedvezőtlenül hathat vissza. A törvénytervezetnek a hitelezők kezébe kell adni a legfontosabb döntési jogosítványokat az eljárás során. A bankok nem ellenérdekelték abban, hogy a megmenthető vállalkozások esetében reorganizációs eljárások induljanak, viszont legtöbb esetben a bankok biztosítják a reorganizáció alatt a további működést. Indokolt, hogy a hitelezők dönthessenek a vagyonfelügyelő kiválasztásáról, felmentéséről. A bíróságnak csak egyfajta automatikus döntést szabad biztosítani.

A fizetésképtelenségi eljárásról szóló törvény egyeztetésre megküldött koncepciója számos olyan elemet tartalmazott, amelyek **az adósi és felszámolói érdekek előtérbe helyezésével a hitelezői érdekeket még a jelenlegihez képest is háttérbe szorítják**, és visszalépést jelentenek a hatályos szabályozáshoz képest is. Ezek az elemek elsősorban a **biztosított követelések** csődeljáráson belüli kielégítéséhez és a biztosítékok kezeléséhez kapcsolódnak.

A koncepciót a Bankszövetség Elnöksége is megtárgyalta, s az Elnökség döntésének megfelelően a Bankszövetség levélben fordult Keller László államtitkár úrhoz, mint a bizottság elnökéhez, továbbá az igazságügy-minisztert és a pénzügyminisztert is tájékoztattuk a koncepcióval kapcsolatos álláspontunkról. A szeptember 16.-i Kodifikációs bizottsági ülés néhány kérdésben áttörést eredményezett. Vita után a bizottság úgy döntött, hogy marad az 50%-os szabály a zálogjogosult hitelezőknél és a tervezet semmilyen vonatkozásban nem kívánja csorbítani a zálogjogi szabályozást a jelenlegihez képest. A zálogjog nemzetközi szabályozására vonatkozóan kikérik az IM véleményét, eljárásjogi kérdésekben, a felszámoló jogállásának szabályozásában a vita tovább folytatódott.

A fizetésképtelenségi törvény előkészítése 2004 őszén átkerült az IM feladatkörébe. Ezt követően a koncepció átdolgozott tervezetét 2004. november elején megküldték az összefoglaló munkacsoportnak, majd a Kodifikációs Bizottság is megvitatta a törvény koncepciójának tervezetét december elején. Az átdolgozott koncepció a korábbi tervezetekhez képest lényeges irányváltást tartalmaz. A bankok véleménye is azt tükrözi, hogy az átdolgozott javaslatban a hitelezővédelem szempontjai nagyobb hangsúlyt és egyértelműbb megfogalmazást kaptak. Észrevételünkben egyetértettünk azzal a célkitűzéssel, hogy a dologi hitelbiztosítékkal rendelkező hitelezőkre vonatkozó szabályozást úgy kell kialakítani, hogy az ne sértse az érintett biztosítékok lényegadó sajátosságait. A Minisztérium az egyeztetés során a koncepció ismételt egyeztetését ígérte, s azt, hogy a csődtörvény koncepciója a Gt.-vel és a cégtörvény koncepciójával együtt kerül a kormány elé. A jelenlegi információk szerint a csődtörvény előkészítése átsúszhat a következő kormányzati ciklusra, s felmerült annak a lehetősége, hogy a sürgős módosítást igénylő kérdésekben egy kisebb terjedelmű módosítás kerüljön kidolgozásra.

3. Az adósnyilvántartási rendszer korszerűsítése

Az IM a hitelintézeti törvényben szereplő szabályok felülvizsgálatát azért kezdeményezte, mert megítélésük szerint indokolt a központi hitelinformációs rendszer szabályainak mielőbbi **pontosítása és további garanciális elemekkel történő kiegészítése**. A központi hitelinformációs rendszer

működése az IM szerint nem is igazságos: azonos módon kezel súlyos és kevésbé súlyos mulasztásokat és csak korlátozottan ad módot - az alaposabb mérlegelést lehetővé tevő - részletesebb információk bankközi adatszeréjére.

2004. október 7.-től kezdődően két kérdésben módosult a Hpt. központi hitelinformációs rendszerre vonatkozó szabályozása. Eszerint a hitel-adatszolgáltató a konkrét adatszolgáltatás tényéről és tartalmáról a BAR rendszerbe történő felvitelt követően köteles az adósnak írásban tájékoztatást küldeni. A másik módosítás arra vonatkozott, hogy a BAR rendszerbe már felvitt adós esetében az adatokat a késedelmes tartozás megszűnését követően legfeljebb 5 évig lehet nyilvántartani. A jogszabály egyértelművé tette: egy hosszúlejáratú hitelszerződés esetében a nyilvántartás időtartama a késedelemmel érintett összeg visszafizetésétől kezdődik, és nem a hitelszerződés lejártától.

Az IM megítélése szerint a hatályba lépett módosításokon túlmenően a központi hitelinformációs rendszer szabályainak **nagyobb léptékű felülvizsgálata szükséges**: a szabályozás felülvizsgálata és kiegészítése során kiemelten fontosnak tartják:

- a/ az ügyfelek jobb tájékoztatását,
- b/ az ügyfél számára az esetleges tévedések, jogszerűtlen eljárás megelőzését lehetővé tevő érdemi intézkedési lehetőség biztosítását,
- c/ a nyilvántartás időtartamának arányosságát és a szerződésszegés nagyságától függő differenciálását.

A bankok állásfoglalása alapján a Bankszövetség alapvetően egyetértően reagált az IM kezdeményezésére, egyúttal szakmai javaslatot készített a központi hitelinformációs rendszer továbbfejlesztésére. A módosító javaslat egy külön fejezetben egységesen tartalmazza a központi hitelinformációs rendszer jelenlegi öt adatbázisára vonatkozó rendelkezéseket és a kapcsolódó adatvédelmi, jogorvoslati rendelkezéseket. A javaslat egyértelművé kívánja tenni a jelenleg hatályos jogszabály eltérő értelmezésre módot adó rendelkezéseit, és részletes szabályozást tartalmaz az ügyfél tájékoztatással, az ügyféltudakozvánnyal kapcsolatban, és azzal a sajátos bírósági eljárással kapcsolatban is, amelynek során az ügyfelek hiteladataik módosítását, törlését kezdeményezhetik a bíróságnál.

4. Adatszolgáltatás

A Magyar Nemzeti Bank a III. negyedévben összeállította a 2005. évre tervezett Monetáris Statisztikai Adatszolgáltatási Útmutatóját, és azt a IV. negyedévben MNB rendeletként hatályba léptette. A jegybank a bankszektor konstruktív javaslatait figyelembe vette a végleges rendeletszövegnél. Az MNB rendelet a jogszabályi hierarchiában a kormányrendelettel azonos szinten áll.

Novemberben véleményezésre megkaptuk az MNB elnökének a jegybanki információs rendszerhez kapcsolódó jogcímezési kötelezettségről szóló rendelet tervezetét, amely a hatályban lévő 256/2001. (XII.18.) Kormány rendeletet váltja fel. Az ügyfeleknek a nemzetközi pénzforgalomban statisztikai célra kötelező megjelölni a fizetési célt. A jogcímkódok meghatározott célirányok szerint csoportosulnak (pl.: áruforgalom, szolgáltatás, befektetés,...stb.) és a jegybank az ország fizetési mérleg sorainak összeállításakor a jogcímkódok alapján tájékozódik. A tagbankok számos szövegpontosító javaslatot tettek, a jegybank tájékoztatást kapott több, gyakorlatban felmerülő technikai problémáról, kértük, hogy jogszabályban legyenek előírva a banki hatáskörök, mert a jogszabály nem ad érdemi eszközt a bankok kezébe annak érdekében, hogy az ügyfelektől megkövetelhető legyen a megbízható és logikailag helyes adatközlés.

Az MNB még nem véglegesítette a jogszabályt, de jelezte, hogy a konstruktív észrevételeket beépíti a rendeletszövegbe. A jogszabály megjelenése 2005. első negyedévére várható.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) honlapján december közepén jelent meg a 2005. évi felügyeleti adatszolgáltatási útmutató. A véleményezésre rövid idő állt rendelkezésre. A PSZÁF kérte az intézményeket, hogy észrevételeiket közvetlenül a felügyeletnek küldjék meg. 2005. január 1.-ig nem került kihirdetésre a 2005. évi PSZÁF adatszolgáltatást előíró Pénzügyminiszteri rendelet, a hatálybaléptetésre 2005. februárjában kerül sor.

Az adózás rendjéről szóló törvény 2005. július 1-jétől hatályba lépteti a kamatjövedelmekre vonatkozó európai uniós adatszolgáltatást, melyet a kifizetőknek első alkalommal 2006. március 20-ig kell az állami adóhatóság felé teljesíteni. Az állami adóhatóság az adatszolgáltatás révén elsődlegesen a más tagállamban illetőséggel bíró természetes személyeknek kifizetett kamatjövedelmekről gyűjt információt azzal a céllal, hogy azt az Európai Unión belül működő automatikus információcsere révén az illetékes tagállamnak továbbadja. Az adatszolgáltatáshoz formanyomtatvány készül. Annak érdekében, hogy a bankszektor időben megismerje a nyomtatvány részletes tartalmát és fel tudja készíteni informatikai rendszerét a kívánt adatok legyűjtésére, a Bankszövetség jelezte együttműködési szándékát a szabályozó hatóságok felé.

5. Adatvédelmi törvénymódosítás

Az Igazságügyi Minisztérium 2004. novemberében honlapján közzétette az adatvédelmi törvény módosításának tervezetét, amelyre az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatából adódó kötelező jogalkotási feladat miatt volt szükség. A módosítás a harmadik országokba történő adattovábbítás kérdését érintette és a közérdekű adatok megismerését szabályozó rendelkezéseket módosította, valamint az adatvédelmi biztos jogkörét pontosította. A Bankszövetség Igazságügyi Minisztériumhoz megküldött észrevételében a személyes adatok harmadik országban levő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére történő továbbítással kapcsolatban javasolta a szabályozás további közelítését az adatvédelmi direktívához. Az adatvédelmi biztos ajánlás kiadási jogkörét is javasoltuk pontosítani

6. Az óvadéokra vonatkozó Ptk. szabályok és a csődtörvény módosítása

A Bankszövetség véleményezte a Polgári törvénykönyv óvadéokra vonatkozó rendelkezéseinek módosítását és ezzel összefüggésben a csődtörvény módosítását. Az új csődjogi szabályozás szerint, ha az adós a felszámolás kezdő időpontjáig valamely kötelezettség biztosítására óvadékot nyújtott, a jogosult a felszámolás megindulásától függetlenül az óvadékból kielégítheti a követelését, a fennmaradó összeggel a felszámolóval köteles elszámolni.

Az új szabályozással a hatálybalépést követően **az óvadék valódi pénzügyi biztosítékká válik, amely jogilag is biztonságossá teszi a hitelezési tevékenységet, valamint a pénz- és tőkepiaci ügyleteket.**

7. A társasági törvény és a cégtörvény koncepciója

Az IM 2004. októberében ismét megküldte egyeztetésre a társasági törvény és a cégtörvény koncepcióját. A tervezethez a bankok véleményének összegzésével észrevételt küldtünk, amelyben kifogásoltuk a korlátolt felelősségű társaságok esetében a 3 millió forintos tőkeminimumot előíró szabály eltörlését. Észrevételt tettünk a nyilvános vagy zártkörű működés elhatárolásának kritériumaihoz és kifogásoltuk, hogy a koncepció szerint el kívánának törölni a nyilvánosan kibocsátott részvények kötelező dematerializált előállítását. A tőkepiaci törvény szerint 2004 végéig volt kötelező lebonyolítani a korábban nyilvánosan kibocsátott, papíralapon is előállított részvények kötelező átalakítását dematerializált papírrá. Ehhez képest teljesen indokolatlan a részvényesek számára ismét biztosítani a „visszapapírosítás” lehetőségét. Több, más koncepcionális kérdés mellett a hatályos Gt. módosítására is tettünk két jogharmonizációs jellegű javaslatot.

A koncepcióval kapcsolatban az IM-ben tartott novemberi egyeztetésen a javaslatokat tevő bankok munkatársai is részt vettek. Az elképzelések szerint a koncepciót 2005 elején tárgyalná meg a Kormány és a normaszöveget 2005. II. félévében terjesztenék az Országgyűlés elé. A hatályos Gt. módosításával kapcsolatos javaslatunkat elhárították azzal, hogy a hitelintézetek működésével kapcsolatos javaslatot a Hpt. módosításának keretében, a vállalat-felvásárlással összefüggő javaslatunkat pedig a tőkepiaci törvény módosítása keretében javasolják elfogadtatni.

8. Helyi iparűzési adó

A helyi iparűzési adóval kapcsolatos szabályozási anomáliák miatt - rövid és hosszú távú megoldást keresve - a Bankszövetség 2005-ben több alkalommal is a pénzügyminiszterhez ill. a Pénzügyminisztérium illetékes szakértőjéhez fordult. A probléma lényege az alábbiakban foglalható össze:

A befektetési szolgáltatásokat és az egyéb pénzügyi szolgáltatásokat illetően **diszkriminatívnak és szakmailag megalapozatlannak** tartjuk a helyi iparűzési adótörvénynek a helyi adó alapjának megállapítására vonatkozó rendelkezését¹. Nem indokolható a befektetési szolgáltatások és egyéb pénzügyi szolgáltatások bevételeinek a kamatbevételektől eltérő kezelése. Míg a törvény a kamatbevételeknél megengedi a kamatráfordítások figyelembe vételét, addig a befektetési szolgáltatási tevékenység árbevétele bruttó módon kerül megállapításra az adóalap meghatározásánál. Ez azt jelenti, hogy e szolgáltatások esetében nem vonhatók le a ráfordítások a bevételekből, szemben a kamat jellegű bevételekkel és más gazdasági tevékenységek bevételeivel, ahol az ELÁBÉ/anyagköltség levonható. A jelzett anomália megszüntetését a Magyar Bankszövetség az Alkotmánybírósághoz benyújtott beadványban is kezdeményezte.

A szabályozás 2004-től még hátrányosabban változott, annak ellenére, hogy a számviteli szabályok a fedezeti ügyletek esetében 2004 elejétől már megengedik a nettósítást. A helyi adótörvény e megoldást „visszakorrigálja”, ami azt eredményezi, hogy a fedezeti ügyletek összetartozó elemei közül a nyereséges elemet kiemeli és adóztatja.

A gazdálkodás ésszerűsége szempontjából súlyos problémát jelent, hogy a fenti szabályozás miatt **nem tervezhető előre az iparűzési adó nagysága**. Egy határidős ügylet (majd a keletkező pozíciókat lezáró ellenügylet) megkötésekor a fedezeti ügylet árrése fix, de az csak a jövőbeni piaci folyamatokban dől el, hogy a kötéskori árfolyamhoz képest a lejáratkori árfolyam mennyire mozdul el, így mennyi lesz az ügyletpár kimutatott nyeresége, illetve vesztesége, miközben a zárt ügylet hozama, eredménye mindig fix marad.

Sérelemesnek találjuk - és alkotmányossági szempontból is erősen megkérdőjelezhető -, hogy a januártól hatályba lépett módosítás nem csak a hatályba lépést követően megkötött fedezeti ügyletekre vonatkozik, hanem a korábbi, a hatályba lépés előtt kötött, de utána lejáró szerződések is az új szabály alapján számíthatók az adóalapba (**ez visszamenőleges hatályú rendelkezés!**).

A problémát tovább súlyosbítja a 2004-től bevezetett innovációs járulék is, amelyet az Innovációs Alapba kell fizetni. Az Alap létrehozatala önmagában üdvözlendő, csak az a probléma, hogy a járulék alapja megegyezik a helyi iparűzési adó alapjával, mértéke jelenleg 0,2% (amely évente emelkedik). Ez összességében azt eredményezi, mintha a helyi iparűzési adó terhe 10%-kal megnőtt volna.

Az ismertetett szabályozás a vállalati ügyfeleket is sújtja. Ha a számviteli törvény szerinti valós értékelést alkalmazza a vállalat, a kamatfedezeti ügyletek esetében a helyi adó alapjába - a korábbihoz képest új elemként - a kamatfedezeti ügyletek nyereségének 50%-a beletartozik.

¹ 1990. évi C. törvény (Hat.) 52. §. 22.pont b) és e) alpontja.

Az ügyfelek az elmúlt években megtanulták a devizafedezeti ügyletek fontosságát, kockázatkezelési eszközként történő használatát, s a kamatfedezeti ügyletek használatával kapcsolatban most egy hasonló folyamat indulhatna, ami egy ilyen volatilis kamatpiacon nélkülözhetetlen a vállalkozások kockázatainak fedezésére. Ez a folyamat rendkívül pozitív, és az érintett banki üzletágak és piacok fejlődésének a motorja. A jelenlegi szabályozás e kedvező, az egész gazdaságot pozitívan érintő folyamat ellen hat.

A probléma **nem marginális jellegű**, hanem a fedezeti ügyleteket, befektetési szolgáltatásokat és egyéb pénzügyi szolgáltatást ajánló összes bankot és befektetési vállalkozást érinti.

Megoldási javaslatunk az alábbiakban foglalható össze:

- **azonnali intézkedésként** a nemzetközi gyakorlattal összhangban a befektetési szolgáltatásokon belül a származékos ügyletek ráfordításainak adóalap csökkentésként történő elismerése és
- a befektetési szolgáltatások nettó módon történő beszámítása az adóalapba, az egyéb pénzügyi szolgáltatások azon ráfordításainak levonhatósága, amelyek a jutalékbevételekhez egyértelműen hozzárendelhetők,
- **távlati célként** az adóalap meghatározásának új alapokra helyezése, pl. a társasági adóalapozás igazítása.

Kértük a pénzügyminisztert, hogy a problémát ne csak helyi adó kérdésként kezelje, hanem mérlegelje annak a pénzügyi piacokra gyakorolt hatását, a bankszektor méretét és várható jövőbeni helyzetét érintő komplex hatását. A helyi adó problematikájának sürgős megoldása mellett **javasoltuk azt, hogy induljon meg egy olyan munka, amely áttekinti, hogy még mely területeken vannak a bankok számára versenyhátrányt jelentő feltételek, szabályozásból eredő korlátok**, továbbá milyen pozitív intézkedések segíthetnék elő, hogy például az állampapírpiacon Magyarországon maradjon. Javasoltuk, hogy fel kellene tárni, milyen intézkedések szükségesek ahhoz, hogy elősegítsük a pénzügyi szektor bővülését, illetve azt, hogy a piacok külföldre helyeződésének folyamata (amely az euró bevezetésével várhatóan fokozottabban jelentkezik), minél később következzen be.

A nettó árbevétel fogalmát az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról készített előterjesztés a következőképpen változtatná meg:

„b) a hitelintézeteknél és pénzügyi vállalkozásoknál: a kapott kamatok és kamatjellegű bevételek csökkentve a fizetett kamatok és kamatjellegű ráfordításokkal, növelve az egyéb pénzügyi szolgáltatás bevételeivel, a befektetési szolgáltatások bevételeivel és a nem pénzügyi és befektetési szolgáltatás nettó árbevételével. Fedezeti ügyletek esetén az alapügylet (fedezett tétel) nyereségének/veszteségének és az ahhoz tartozó fedezeti ügylet veszteségének/nyereségének nyereségjellegű különbözete tartozik a nettó árbevételbe, ”

Bár a tervezet kétségtelen előrelépést mutat a jelenlegi szabályozáshoz képest, és azt is lehetővé teszi, hogy meghatározott részt a társasági adóban figyelembe lehessen venni, de a Bankszövetség a bankok álláspontja alapján következetesen érvel az elvileg is elfogadható megoldás mellett mely szerint valamennyi befektetési szolgáltatás és egyéb pénzügyi szolgáltatás esetén a nettó árbevétel valóban nettó módon számítható.

9. Lakáshitelezés

9.1 A lakástámogatási rendelet módosítása

Hosszabb előkészítést követően a kormányzat úgy döntött, hogy a lakásprogram 2004 végére megérett a jogi szabályokban való konkretizálásra. Külön jogszabály született a fiatalok lakáshoz jutását állami kezességvállalással segítő hitelkonstrukcióról és érdemben változtattak a

lakástámogatási rendszert átfogóan szabályozó rendeleten is. Mindkét jogalkotási folyamatba bevonták a Bankszövetséget is.

Az un. „fészekrakó hitel” azon a fiatalokon próbál segíteni, akik nem képesek a jelenlegi szabályok, hitelezési gyakorlat által megkövetelt mintegy 40-50%-os saját erő előteremtésére. Az állam kezességet vállal a saját erő nagy részét kiváltó hitelrészért, ezáltal hitelképesé teszi ezt a réteget. Mivel a vételárból fennmaradó mintegy 10%-os önerős részre is különböző állami kedvezmények (pl. szociálpolitikai támogatás) vehetők igénybe, - szerencsés esetben - egyetlen forint saját erő nélkül is lakáshoz lehet jutni. Természetesen a megnövekedett hitelösszeg megemelt törlesztési terhet is jelent, amelyet nem mindenki tud vállalni (inkább a magasabb fizetéssel rendelkező fiatalokra gondolt a jogalkotó). A szabályozó igyekezett nem megkötni a jogalkalmazó bankok kezét és a legkülönbözőbb hiteltípusok (így devizahitel) nyújtását is lehetővé tette.

A bankok a jogalkotóval együttműködve igyekeztek egy működőképes konstrukciót létrehozni. E közös munka során sikerült elérni, hogy

- ne szűküljön le túlságosan az igénybevevői kör (adóstars bevonhatósága is segítse a hitelintézetek kockázatkezelését, ne kizárólagosan a jövedelmi helyzet legyen a meghatározó a hitelképesség megítélésénél, az együtt költöző gyerek is szerezhessen tulajdont – pl. több nagyszülői támogatásnak sokszor ez a feltétele),
- az állami kezességgel fedezett hitelrész – amelyet eredetileg minden más hitelt megelőzően kívánt visszafizettetni a szabályozó – a többi hitelrészszel azonos elbírálásban részesül és a futamidő végéig fennmarad az állam és a bank kockázatközössége,
- az állami kezességvállalás díját nem a bankoknak kell fizetni (a jogalkotási folyamat közben ugyanis ez az értelmezhetetlen kormányzati szándék is komolyan felmerült), hanem az ügyfél dönti el, hogy előre megfizeti, vagy kéri a banki meghitelezést,
- a bankok közti versenysemlegesség érdekében a szabályozás lehetővé teszi, hogy ne csak a jelzálogbankok rendelkezzenek olyan - államilag jóváhagyott – fedezetértékelési szabályzattal, amely az állami kezességvállalás feltétele,
- a várható hitelbiztosítéki érték kategóriájának bevezetésével lehetővé vált, hogy új lakás építésére is kiterjedjen a konstrukció.

Voltak olyan kérdések is, amelyekben nem, vagy csak korlátozottan vették figyelembe javaslatainkat:

- a hitel nagyobb sikeressége, igénybevehetősége érdekében, javasoltuk a 30 éves korhatár 35-re emelését (ezt a költségvetés teherviselő-képessége miatt utasították el, de a Lakáshivatal (OLÉH) új elnöke nem zárta ki, hogy rövidesen változhat ez a merev előírás),
- nem vonták állami kezesség alá a kezességgel érintett hitelrész meg nem fizetése miatt keletkező banki késedelmi kamatokat,
- a bonyolult hitelkonstrukció kialakítására - minden korábbi kormányzati ígéret ellenére - kevesebb, mint 1 hónapos felkészülési idő maradt a bankok számára.

9.2 THM alkalmazása a lakáshitelekre

A hitelintézeti törvény egyik korábbi módosítása értelmében 2005. január 1.-től kell a lakáshitelekre is alkalmazni a teljes hiteldíj mutatót (THM). Bár a Bankszövetség kezdettől ellenezte ezt a lépést (mivel a THM e hiteltermékre csak a feltételek túlzott leegyszerűsítésével, torzító módon számolható ki), elkészítettük, s a jogalkotó PM-nek megküldtük erre vonatkozó javaslatainkat. A minisztérium október közepén küldte meg jogszabály-tervezetét véleményezésre.

A tervezetben számos bankszövetségi javaslat helyet kapott, ezért a véleményezésnél a figyelmen kívül hagyott felvetéseinkre helyeztük a hangsúlyt. Elsősorban az un. harmadik félnek fizetendő díjak THM-ből való kihagyása mellett érveltünk. Kifejtettük, hogy a közjegyzői díj, az értékbecslés

díj, a biztosítási díj mind olyan költségek, amelyek nagymértékben függnék az adott ügylet és az ügyfél körülményeitől. Ennek megfelelően egy reklámban (amely a THM alkalmazásának legfontosabb helye) lehetetlen korrektül felbecsülni e tételek értékét. Nem egyszerűbb a THM számítása a közvetlen ajánlattétel vagy a szerződéskötés esetében sem, amikor már jóval több konkrét információ ismert az ügyletről. A közjegyzői díj (amely a szerződéskötést követi és függhet a közjegyző díjpolitikájától), vagy a biztosítási díj (amely legtöbbször szintén csak a szerződéskötés után tisztázódik, mivel a biztosítás léte folyósítási feltétel) csak utólag kerül megállapításra, ezért a THM elveszti előzetes, termékválasztást segítő szerepét.

Észrevételünkben pontosítottuk az árfolyam-megállapítás módját a devizahitelekre alkalmazandó THM esetében, szövegszerű javaslatot tettünk a hitelkártyára vonatkozó THM számítás módszertanára, s nehezményeztük a THM üzletszabályzatban, ill. hitelszerződésben történő feltüntetésének előírását. Hangsúlyoztuk, hogy az üzletszabályzat jellegénél fogva túl általános ahhoz, hogy konkrét termék-kondíciókat tartalmazzon, s azokhoz igazodóan folyamatos változtatás tárgya legyen.

Több egyeztetési fordulót követően kompromisszumos megoldás született. A PM elfogadta, hogy a harmadik félnek fizetendő díjak többsége – azok előzetes beazonosíthatatlansága miatt – nem alkalmasak a THM-ben történő figyelembe vételre. (Egyedül az értékbecslési díj és a szemledíj maradt a tervezetben). A szerződéskötéskor ugyanakkor a bank által már ismert díjnagyságokat, vagy az erre vonatkozó pontosabb becsléseiket az ügyfél tudomására kell hozni.

A devizahitelezésre és a hitelkártyára vonatkozó THM előírásoknál a PM követte a bankszövetségi javaslatokat. Nem változott ugyanakkor a THM szerződésben történő feltüntetésének szabályozása (igaz, ez törvény-módosítást kívánt volna), ill. csak részben módosult az üzletszabályzatra vonatkozó előírás (lakáshitelek esetében a szabályozó eltekintene a THM itt történő feltüntetésétől). Fogyasztóvédelmi szempontból típus-értékek és tipikus lejáratidő lettek meghatározva egyes lakáshitel-fajtákra, hogy a THM érték lehetőleg egy konkrét számot és nem semmitmondó „től-ig”-os értéket mutasson. Ugyancsak fel kell tüntetnie a banknak kondíciós listáján, ill. ajánlattétel esetén, hogy a THM nem tükrözi sem az árfolyam-, sem a kamatkockázatot. Véleményünk szerint ez az előírás a mutató teljes félreértésén alapul, hiszen a THM a jelenben hasonlít össze termékárakat, s nem is tudna mit kezdeni jövőbeli kockázatokkal.

10. Európai keretszerződés átvétele

Elkészült a repóügyleteket és az értékpapír-kölcsönzési ügyleteket egységes szerződési keretbe foglaló Európai keretszerződés magyar nyelvű fordítása, amelyet a banki szakértőkkel történt egyeztetés után feltettünk a Bankszövetség honlapjára. A keretszerződések szövegét bármelyik bank használhatja. Jelenleg a felügyeleti „elismerési” eljárás van folyamatban, amelynek lezárulta és kedvező eredménye után az Allen&Overy jogi iroda kiállítja a jogvéleményét.

11. OKJ-s képzési rendszer

A befektetési szolgáltatóknál termékértékesítést, befektetési tanácsadást, üzletkötést végző személyek szakmai képesítési és vizsgakövetelményeit meghatározó PM rendelet tervezetét a Bankszövetség több alkalommal véleményezte.

A rendelet tervezet aránytalanul szigorú feltételeket szabna a szakmai képesítések megszerzésére vonatkozóan, ami a banki, befektetési, biztosítási termékek értékesítésével foglalkozó munkatársakat nehéz követelmények elé állítaná és a munkáltatót is megterhelő anyagi következményekkel sújtaná. Az új képzési és vizsgakövetelmény rendszer a bankok és a takarékszövetkezetek valamennyi termékértékesítéssel foglalkozó munkatársát érintené, ezért a Bankszövetség az Országos Takarékszövetkezeti Szövetséggel közösen a Pénzügyminiszterhez fordult annak érdekében, hogy kompromisszumos megoldást sikerüljön elfogadtatni az előterjesztőkkel. Indokainkban utaltunk arra,

hogy az így kidolgozásra kerülő szakképzési rend szigorúbb az Európai Unió országaiban szokásosnál, így versenyhátránnyal is számolni kell, különösen az újonnan csatlakozott országokhoz viszonyítva. Így előállhat az a helyzet, ha például a szomszéd országokban egyszerűbb az ügynökök regisztrálása egyes szolgáltatók áttelepíthetik a tevékenységük székhelyét e területekre.

A Magyar Közlöny 2005. január 7-i számában megjelent 2/2005.(I.7.) PM rendelet a biztosításközvetítő, banki ügyintéző, banki, befektetési termékértékesítő szakképesítés, valutapénztáros és valuta-ügyintéző szakképesítés szakmai- és vizsgakövetelményeit tartalmazza, lényegében a tervezettel azonos módon, a kormányrendeletet nem jelent még meg.

12. A távértékesítés keretében kötött pénzügyi ágazati szolgáltatási szerződések

A Pénzügyminisztériumtól véleményezésre megkapott törvénytervezettel kapcsolatban ismételtlen kifogásoltuk a személyes kontaktust feltételező azonosítási kötelezettség és a távollévők közötti szerződéskötés viszonyának tisztázatlanságát. Elleneztük továbbá, hogy postai úton kötött szerződés esetén módja legyen az ügyfélnek utólagos elállásra.

B. PÉNZFORGALOM

1. A pénzforgalmi szabályozás módosítása

A pénzforgalmi rendelet módosítása 2003 óta húzódik, amelyben érdemi szerepet játszott, hogy a módosuló jegybanktörvény újraszabályozta az MNB és a kormány feladatát a pénzforgalom alakításában. A PM és az MNB közötti szabályozási feladat úgy került felosztásra, hogy a Pénzügyminisztérium kormányrendeletben szabályozza a belföldi pénzforgalom elveit, és részletes szabályokat alkot az országhatáron átnyúló fizetésekre. Az MNB feladata a fizetések technikai lebonyolítására vonatkozó szabályok meghatározása. Az elmúlt egy év alatt a hitelintézetek több alkalommal fejthették ki a rendelet tervezetekkel kapcsolatos szakmai észrevételeiket. Új jelenség, hogy mindhárom fél fokozottan támaszkodott az Európai Unió tapasztalataira: a jegybank folyamatosan egyeztetett az Európai Központi Bankkal, a PM a készülő európai pénzforgalmi jogszabály változásaira is tekintettel volt, míg a Bankszövetség az EU Bankföderációja által összegzett európai banki álláspont érveit használta fel.

Az egyeztetéseken a következő eredményeket értük el:

- sikerült tisztázni a belföldi pénzforgalmat érintő, devizában történő beszedés szabályozásának főbb elemeit: joga van a beszedőnek devizában követelnie a járandóságát, a pénzforgalmi nyomtatványoknak kezelniük kell ezt a kérdést, a kötelezett bankja nem forintosíthatja a beszedési igényt (a bank köteles akár a forint betéteket is átváltani), szabályozva lesz a beszedésbe bevont kötelezetti számlák beszedési sorrendje és a szabály meghatározza a felek közti teherviselés módját is. (Miótán a zsíró rendszerünk jelenleg csak forint átutalásokat továbbít, átutalási csatornaként a SWIFT jöhet szóba.)

- szerény előrelépés történt az elektronikus fizetési eszközök szabályozásának értelmezése területén. A problémát az jelenti, hogy a hatályos jogszabály alapvetően a bankkártya jellegzetességeire készült, időközben ugyanakkor a többi – a fizetés sajátosságaiban, kockázatában, biztonsági paramétereiben a kártyától eltérő - távolról hozzáférést biztosító elektronikus eszköz használata is széles körben elterjedt. (Ide soroljuk pl. az internetes-, a mobil-, az office bankolást). A PM munkatársával tételesen áttekintettük a hatályos szabályozást és konkrét javaslatot tettünk arra, hogy mely szabályrészek vonatkozzanak csak a bankkártyára, ill. a többi elektronikus eszközre milyen eltérések figyelembe vételével szükséges a szabályozást pontosítani.

- előzetes banki felmérés alapján külön foglalkoztunk a kárviselési előírásokkal. Felhívtuk a jogalkotó figyelmét, hogy egy átlagos bankkártyás tranzakció összegénél (27 ezer forint) 100-szor (!) magasabb összegű egy másik elektronikus eszközzel végzett művelet. Javasoltuk, hogy ez a különbség legalább részben jelenjék meg az ügyfelek által viselt kockázatban, s így csökkenthető a visszaélésre-ösztönző hatás. Külön hangsúlyoztuk a PM-nek írott levelünkben, hogy a nagyobb vállalkozások távbankolására teljességgel alkalmatlan a főként lakossági ügyfelek, vagy kisvállalkozások által használt bankkártyára méretezett fogyasztóvédelmi szabályozás, hiszen a jelentősebb forgalmat bonyolító cégek, vagy nagyobb vállalatok egy-egy átutalásukkor akár százmillióssal összegeket is megjelölnek és a bankjukkal folytatandó esetleges vitájukban szakképzett jogi apparátusra támaszkodhatnak. E vita eldöntésében az EU volt segítségünkre, mivel az új uniós pénzforgalmi direktíva tervezete már kiveszi a nagyobb vállalkozásokat e szabályozás hatálya alól.

- ugyancsak az EU tervezetére hivatkoztunk a bank és ügyfele közti vita módszerét illetően, amikor javasoltuk, hogy a bizonyítási teher - az eddigi egyoldalú, banki bizonyítási kötelezettség helyett - kölcsönös legyen. (Itt kell megemlítenünk, hogy fordított irányban is működik az érdekvédelem: előzetes – több banki szakértő bevonásával történt - egyeztetést követően sikerült elérnünk, hogy az EU pénzforgalmi szabálytervezete ügyében képviselt magyar kormányzati álláspontban megjelenjen az a fent említett banki álláspont, hogy a tervezet bankkártyára kidolgozott szabályai mozduljanak el a többi elektronikus fizetési eszköz jellegzetességeit is figyelembe vevő jogalkotás felé. Ez a lobbiszerű tevékenység egyébként az EU Bankföderációja elvárásainak is eleget tesz.)

- fontos technikai kérdésekben is haladás történt, így például az eddig félreértéseket okozó „értéknap” kategóriáját a nemzetközi gyakorlatban alkalmazott - kamatozáshoz kapcsolódó - értelmezéshez kötöttük, míg a bankszámla - előzetes ügyfélkérésre történő - megterhelési időpontjára a „terhelési nap” kifejezést alkalmazzuk az új szabályozásban.

Továbbra is kulcsfontosságú feladat a pénzforgalommal kapcsolatos fogalomrendszer pontosítása és továbbfejlesztése. A pénzforgalom szabályozását egyre bonyolultabbá teszi az, hogy a fizetési megbízások feldolgozásának hagyományos, manuális módja mellett egyre inkább jelentkeznek az új elektronikus fizetési csatornák iránti ügyféligények. A technika gyors fejlődésével lépést tartó automatizált tranzakció feldolgozást támogató megoldásokra van szükség. Ezen a területen a jövőben is állandó változásra kell számítanunk, és föl kell készülnünk az új fizetési folyamatokhoz igazodó, kellő biztonságot és az ügyfelek bizalmát erősítő, átlátható szabályozásra.

A készülő rendelettervezetek véleményezésébe a hitelintézetek pénzforgalomért felelős munkatársai mellett bevontuk a Fizetési Rendszer Fórum Jogi munkacsoportjának tagjait is, akik részt vettek a PM-ben és az MNB-ben tartott szakmai egyeztetésen. A pénzforgalmi rendeletek megjelenését megelőző tárcakörzés alkalmával a hitelintézeteknek módjukban áll majd ellenőrizni azt, hogy szakmai véleményük hogyan tükröződik a kormány által elfogadásra kerülő rendelet tervezetekben.

2. Változás a pénzváltók piacán

A Pénzügyminisztérium felkérte a Bankszövetséget, hogy a pénzváltók piacán bekövetkezett nagyarányú változások értékelésében legyen a segítségére.

A változást az jelentette, hogy a legtöbb (mintegy 200) pénzváltó ügynököt alkalmazó egyik bank megszüntette ezt az üzletágát és a piacon maradt néhány hitelintézet csak viszonylag kevés számú pénzváltót volt hajlandó ügynökként átvenni. A minisztériumot az érdekelte, hogy a résztvevők számának csökkenése miként hathat a piacra.

Több bank szakértőjével konzultáltunk, s ennek alapján a következőkről tájékoztattuk a Pénzügyminisztériumot: megfelel a tényeknek, hogy érdemben csökken a piaci szereplők száma, és ebben valóban közrejátszik az is, hogy a piacon maradt bankok válogatnak az ügynökjelöltekben. A banki szakértők szerint ugyanakkor ez nem fogja negatívan érinteni az ügyfelek ellátását, mert a

kieső vállalkozások egy része piacilag amúgy is telített területeken működött, más pénzváltók tevékenysége kapcsán pedig kételyek merültek fel, hogy egy kellően szigorú ellenőrzési rendszernek meg tudnak-e felelni. Az a vélemény alakult ki, hogy e változás bizonyos fokig piactisztulási folyamatként is értékelhető, s a szigorúbb banki kontroll jobban megfelel a korábbi törvényt módosítás szellemének; annak, hogy a jogalkotó teljes mértékben banki felügyelet alá helyezte a pénzváltási tevékenységet.

E folyamat eredményeként kétségkívül eltűnhet néhány, olcsóbb árat (árfolyamot) kínáló piaci szereplő, de a banki szakértők úgy vélik, hogy a kedvezőbb ár csak a szigorú banki ellenőrzés kikerülésével, ezek költségeinek elkerülésével volt elérhető. A bankok nem tartanak ellátási fehér foltok keletkezésétől sem, mert megítélésük szerint a megmaradt pénzváltó vállalkozások vannak olyan rugalmasak és tőkeerősek, hogy az esetlegesen ellátatlan területeken a hiányt rövid idő alatt pótolják.

3. Törvény az elektronikus pénzt kibocsátó intézményekről

2003. novembertől 2004. február végéig folytak a szakmai egyeztetések - a PM valamint a Bankszövetség közreműködésével - a hitelintézetek között a törvény szövegéről. Végezetül az Országgyűlés április 26.-i ülésnapján fogadta el az elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézetéről szóló, 2004. évi XXXV. törvényt, amely - összhangban a 2000/46/EK, 2000/12/EK és a 2000/28/EK irányelvekkel - szabályozza a Magyar Köztársaság területén alapított és működő, elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézeti tevékenység megkezdését, folytatását és prudenciális felügyeletét.

C. FOGYASZTÓVÉDELEM

1. Ombudsman jelentés

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, néhány panaszbeadvány alapján, jogi elemzést készített a bankok jelzáloghitelezési gyakorlatáról. A Biztosi Hivatal először a sajtót tájékoztatta a bankokat súlyosan elmarasztaló megállapításairól, majd a jelentést – intézkedési ajánlásokat megfogalmazva – a különböző illetékes állami hatóságokhoz (PM, PSZÁF, Versenyhivatal), valamint a Bankszövetségnek is megküldte. Az ombudsman csak állami szervek részére fogalmazhat meg intézkedési javaslatokat – az üzleti szféra (így a bankok) részére nem -, de egyértelműen a bankoktól és a bankokat szabályozó hatóságoktól várt el érdemi lépéseket.

A Bankszövetség a tagbankok véleményének kikérése alapján írásban tájékoztatta a biztost a bírálatát alapjaiban megcáfoló banki véleményről. A Bankszövetség bírálta a jelentés elkészítésének módszerét, a nyilvánosságra-hozatal módját és a jelentés tartalmát:

- nem tartottuk elfogadhatónak, hogy a bankok mesterségesen leértékelik az ingatlanfedezeteket, hiszen **jogszabály** írja elő a bankoknak a hitelfedezet-értékelés módszerét s az egymáshoz hasonló banki eljárások nem kartell, hanem jogkövető magatartást takarnak,
- a jelentéssel ellentétben a vételi jog kikötése nem alkotmányellenes, hiszen ezt a Legfelsőbb Bíróság is kimondta, másrészt a bankok nem mindegyike él ezzel a fedezettel, tehát ez esetben sem lehet kartellról beszélni. Felhívtuk a figyelmet, hogy ezzel a valóban kemény (de jogszerű) eszközzel azért él néhány bank, mert a bírósági végrehajtás (amely a követelés-érvényesítés normális útja lenne) hatékonysága rendkívül alacsony,
- egyetértünk az ombudsman azon megállapításával, hogy az alacsony hitelfedezeti értéken való vételi-jog kikötés és alkalmazás valóban ügyféllelles, de a bankok tájékoztatása szerint a vételi jog alkalmazása előtt független értékbecslővel újraértékelik a szóban forgó ingatlant, és ezen az új, reális áron történik az ingatlan kényszerértékesítése.

A levél megküldésével párhuzamosan a Bankszövetség elnöke és főtítkára személyes megbeszélés keretében is részletesen kifejtette az országgyűlési biztosnak a bankszakma jelentéssel kapcsolatos álláspontját. A tárgyaláson számos kérdés tisztázódott. Az ombudsman és szakértői egyaránt elismerték, hogy egyes – különösen a banki gyakorlatot elmarasztaló – megállapításaik nem megalapozottak. A felek abban maradtak, hogy közös bizottságot állítanak fel a problémásnak ítélt ügyek értékelésére, megoldási javaslatok kidolgozására.

2. A Hpt. fogyasztóvédelmi jellegű módosítása

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa a jelzáloghitelezéssel foglalkozó ez évi jelentésében fogyasztóvédelmi jellegű ajánlásokat fogalmazott meg több állami hatóság részére. Nagyrészt ennek tulajdonítható, hogy a Pénzügyminisztérium elkészítette és a Bankszövetséghez véleményezésre megküldte a Hitelintézeti törvény módosítási tervezetét, amelyben részben az ombudsmani ajánlásokra reagált, részben - a PSZÁF felkérésére, ugyancsak fogyasztóvédelmi céllal – pontosítást-kiegészítést szándékozott tenni az adósnylvántartó rendszer (BAR) szabályain.

A tervezet szerint a **jelzáloghitelekhez kapcsolódó vételi jog érvényesítésének kockázatáról**, valamint a **devizahitelek árfolyamkockázatának tudomásul vételéről** a hitelintézeteknek kockázatfeltáró nyilatkozatokat kell készíteniük és ezeket az ügyfelekkel alá kell iratniuk. A módosítás szerint a bankoknak – vételi joguk gyakorlása esetén - 90 napos haladékot kellett volna biztosítaniuk érintett ügyfeleknek, hogy az ügyfél kellő időt kapjon ingatlan saját eljárásban való értékesítéséhez. A szabályozás előírta volna a banki üzletszabályzatok követelésérvényesítési metódusokkal való kiegészítését.

Bár tagbankjaink is egyetértettek azzal az ombudsmani megállapítással, hogy érdemi lépéseket kell tenniük ügyfelek jobb informálása érdekében, alapvetően túlzottnak és részben hibásnak ítélték a Hpt.-módosítás mértékét, jellegét. A két kockázatfeltáró nyilatkozattal kapcsolatosan az merült fel, hogy a hitelezés kapcsán – a vételi jogon és az árfolyamkockázaton kívül – még sok hasonlóan nagy kockázat (kamat-, törlesztési-, kezesi-, óvadéki kockázat) éri az ügyfelet, mégsem lehet az összesről külön nyilatkozatot készíteni. A bankok mindenesetre fontosnak tartották, hogy e nyilatkozatok minden banknál egységesek legyenek, nehogy az ügyfél utólag – bukás esetén – azt mondhasa, hogy egy másik bank szövege sokkal jobban feltárta a kockázatot, s annak alapján nem vette volna fel a hitelt. Ennek megfelelően javasoltuk, hogy egy tekintéllyel bíró szakmai szervezet készítse, s jegyezze e nyilatkozat. A PSZÁF-ot ajánlottuk erre a feladatra (amely nem zárkózott el az akkori informális felkéréstől). Kértük továbbá, hogy a felkészülési munkákra megfelelő időt biztosítson a jogalkotó.

A vételi jog kiterjesztő átszabályozása ellen a Bankszövetség tiltakozott, mivel ez egy kétoldalú, a Ptk.-ban meghatározott speciális jogintézmény, amelyet a hitelintézeti törvény nem változtathat meg. A jogtechnikai ellenvéleményen kívül racionális ellenérveket is felhoztunk az ingatlan ügyfél általi értékesítési kísérlete ellen. A vételi joggal akkor él egy bank, ha az ügyfél megszegte szerződéses kötelezettségét és többszöri, sikertelen kísérlet történt az ügyfél fizetőképességének/fizetőkészségének helyreállítására. Ilyen esetekben már megromlik a két fél közti viszony és könnyen elképzelhető, hogy az ügyfél - az így kapott 90 napos haladék alatt - további veszteségeket okoz a banknak.

Nem támogattuk az üzletszabályzat követelés-érvényesítési technikákkal való felduzzasztását sem. Jelenleg a szerződések maguk tartalmazzák a mellékkötelezettségeket, s az ügyfél dolgát nehezítené, ha ezeknek a fontos pontoknak a bank üzletszabályzatában próbálna utána nézni. Az amúgy is bonyolult üzletszabályzatok megtelnének a sokfajta szerződéses mellékkötelezettség leírásával és különféle (mivel ez sem egységes) érvényesítési módokkal. Egy ilyen átláthatatlan üzletszabályzat inkább zavaró, mint segítő lenne egy átlagos ügyfél számára. Javasoltuk, hogy e kötelezettségek továbbra is a hitelszerződésben legyenek rögzítve.

Az előterjesztő nagyrészt figyelembe vette a bankszövetségi javaslatokat. Eltekintett a vételi jog esetében a 90 napos ügyfél-értékesítési haladéktól és az üzletszabályzatban sem kell szerepeltetni a szerződéses mellékkötelezettségeket. Megmaradt ugyanakkor a tervezetben a bankok kockázat feltáró nyilatkozat készítési kötelezettsége.

III. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

1. Bankfelügyeleti Bizottság - Tőke megfelelési munkacsoport

1.1 A tőke megfelelés szabályozása

1.1.1 Basel II fejlemények

A Bázeli Bizottság **január végén három új dokumentumot publikált**. Ezekben a korábbinál részletesebben kifejtette a várt és nem várt veszteség tőkekövetelményének kezelésére vonatkozó javaslatát; egyszerűsítette az értékpapírosítás kezelését (ideértve a felügyeleti formula elhagyását); és rögzítette az operációs kockázat tőkekövetelményének fejlett mérési módszerrel (AMA) való meghatározásának anya és fogadó országban való felügyeleti elfogadásának az elveit. A januári közlemény mellékletében a Bizottság részletezte a **második pillérrel** kapcsolatos álláspontját.

A Bázeli Bizottság **május 11-én sajtóközleményben** jelentette be, hogy megegyezésre jutottak a korábban nyitva hagyott kérdésekben és az egyezmény végleges szövegét június végén publikálják. A Bizottság döntése szerint a sztenderd és az alap IRB módszer 2006 végétől, a fejlett IRB módszert egy évvel később vezetik be. Az alap és a fejlett IRB módszerrel meghatározott tőkeigény 2008-ban nem lehet kisebb a Basel I alapján számított 90%-ánál, 2009-ben pedig a 80%-ánál. Az alap IRB esetében 2007-ben 95% lesz az alsó küszöb. A Bizottság megegyezett, hogy a **rulórozó (revolving) lakossági hitelek tőkeszükségletét** a folyamatban lévő gyakorlati vizsgálatok eredményével összhangban állapítják meg. A Bizottság iránymutatást adott **a recessziós időszakra vonatkozó veszteségráta (LGD)** meghatározását illetően, de egyelőre nem írta elő stressz helyzetre vonatkozó veszteségráták számítását. A Bizottság továbbra is fontos alapelvnek tekinti, hogy az új szabályozás bevezetésével a tőkekövetelmény általánosságban ne növekedjen, ugyanakkor az intézmények ösztönözve legyenek a fejlettebb, kockázat érzékenyebb módszerek alkalmazására. A Bizottság a bevezetés előtt még egyszer áttekinti az új tőkeegyezmény kalibrációját, a tőkekövetelmény számításához alkalmazott mértékeket, s ha az nem biztosítja a fenti célokat, megteszi majd a szükséges lépéseket.

A Bizottság közleménye ismételten hangsúlyozta a felügyeleti közti együttműködés fontosságát. Az **anya és a befogadó országok felügyeleteinek együttműködésére** vonatkozóan - a 2003. augusztusban közzétetteken túl²- további elveket fogalmazott meg, melyek lényege, hogy a felügyeleteknek praktikus módon koordinálniuk kell információ igényüket, s szorosán együtt kell működniük az engedélyezési, validálási munkákban, melyek során az anyaország felügyeletéé a főszerep. A Bizottság reagált a működési kockázat tőkekövetelményének fejlett mérési módszerekkel (AMA) való meghatározásának, az anya és befogadó országok felügyeletei által történő elfogadásának elveire³ vonatkozó anyagához fűzött megjegyzésekre és kérdésekre is.

A terveknek megfelelően június végén megjelent az új tőkeegyezmény végleges szövege, mely a korábbi dokumentumoktól eltérően „**A tőke mérés és a tőke sztenderdek nemzetközi**

² Az új akkord határon átnyúló bevezetésének magas szintű alapelvei (High-level principles for the cross-border implementation of the New Accord, August 2003.)

³ Principles for home-host recognition of AMA operational risk capital, January 2004.

konvergenciája - felülvizsgált keretek⁴ címet viseli. Az egyezmény a harmadik konzultációs csomaghoz képest a Bizottság 2003. októberi, 2004. januári és májusi közleményeiben bejelentettek szerint módosult.

A Bizottság kinyilvánította, hogy hosszú távon további munka szükséges **a figyelembe vehető tőke elemeinek definiálásához**, ami nem zárul le az új tőkeegyezmény bevezetése előtt. A Bizottság azt is világossá tette, hogy figyelemmel kíséri a bankok hitelkockázati modelljeinek a megfelelőségét (teljesítményét) és bankok közötti összehasonlíthatóságát. A fejlett IRB módszert átmenetnek tekinti a hitelkockázat pusztán szabályozói nézőpontú mérése és a belső hitelkockázati modellek között.

1.1.2 Az európai tőkemegfelelési direktívával (CAD3 később CRD) kapcsolatos fejlemények

Az Európai Bizottság március közepén válaszdokumentumban reagált a Bizottság harmadik konzultatív dokumentumához (CP3) beérkezett észrevételekre. Ebben az Európai Bizottság határozottan támogatta a Bázeli II és a CAD3 párhuzamos bevezetését, s megerősítette, hogy az EU kereteket a bázeli tőkeegyezménnyel konzisztens módon kell kialakítani. A Bizottság egyetértett azzal, hogy rugalmas direktívát kell megalkotni, s elkötelezettséget mutatott a függelékek jövőbeni módosításaival kapcsolatos konzultációra, illetve a kereskedési könyvre vonatkozó bázeli módosítások érvényesítésére.

A PriceWaterhouseCoopers az Európai Bizottság megbízásából vizsgálatot végzett **az új tőkekövetelmények európai piacra gyakorolt pénzügyi és makrogazdasági következményeiről**, melynek eredményeit áprilisban tette közzé. A jelentés szerint összességében az új tőkeegyezmény enyhe pozitív hatása valószínűsíthető. A lakossági, valamint a kis- és középvállalati portfóliók tőkekövetelménye csökken, a vállalati eszközök esetében minimális a változás. Az új tőke direktíva a várakozások szerint a bankok árazási gyakorlatára csak korlátozott hatással lesz. Ugyanakkor gyökeresen megváltozik a bankok kockázatkezelési gyakorlata; a minősítési és információs rendszerek, az adatbázisok látványosan javulnak. A jelentés nem támasztja alá a versenyre gyakorolt negatív hatással kapcsolatos félelmeket. A PWC 2002 és 2006 között összességében 20-30 milliárd Euróra (egy-egy nagybank esetében 80-150 millió euróra) becsli a Basel II bevezetés költségeit, amihez még hozzájönnek a felügyeletknél felmerülő költségek.

Az Európai Bizottság az év elején új munkacsoportot állított fel a CAD 3 elkészítésére. A pénzügyminisztériumok és felügyeleti képviselői részvételével alakult munkacsoport lehetőséget adott az egyes tagországok nézőpontjainak a kinyilvánítására és egyeztetésére. A konzultációk során az alkalmazás konszolidációs szintjei, a vezér (pontosabban koordinátor) felügyelet koncepciója, a felügyeleti közzétételi követelmények, a befektetési vállalkozások kezelése és a második pillér karcúsítása állt a figyelem középpontjában.

A Basel II tőkeegyezmény júniusi elfogadása után az Európai Bizottság is tartotta magát az önmaga számára szabott menetrendhez; s július közepén közzétette az új tőke direktíva tervezetét. Az új tőkeegyezmény valójában **nem egy új tőke direktívával, hanem a 2000/12EC és a 93/6EEC direktívák módosításával** kerül be az európai jogrendbe.

A direktíva-módosítások a júniusi bázeli egyezményt követik; az Európai Bizottság kifejezetten törekedett arra, hogy az európai szabályozás a lehető legkisebb mértékben különbözzön a nemzetközi megállapodástól. Mindemellett eltérő már maga az alkalmazási kör is: a bázeli egyezmény a nemzetközileg aktív bankokra (csoportokra, pénzügyi konglomerátumokra) vonatkozik, míg a direktíva előírásait valamennyi Unióban bejegyzett banknak és befektetési vállalkozásnak alkalmaznia kell, egyedi és csoport szinten. (Az egyedi alkalmazás alól a nemzeti felügyeleti bizonyos feltételek mellett felmentést adhatnak.) Ugyancsak különbséget jelent, hogy az

⁴ International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework

európai szabályozás a szuverén és az intézményi (bankok, befektetési vállalkozások, önkormányzatok) portfóliókra tartósan megengedi a sztenderd módszer alkalmazását, akkor is, ha a többi portfólió tőkeszükségletét belső minősítés szerinti (IRB) módszerrel számítják. A szabályozások változása nem érintette a tőke definíciójában meglévő különbségeket, azok továbbra is fennmaradtak. A bázelitől eltérően az európai szabályozás a csoporton belüli kockázatokra - bizonyos feltételek teljesülése mellett, nemzeti döntéstől függően - egy tagországon belül megengedi a nulla százalékos súly alkalmazását. A működési kockázat tőkeszükségletét fejlett módszerrel az Unión belül elégséges csoportszinten meghatározni, ha a nemzeti hatóságok úgy döntenek. Az Európai Bizottság - az előzetes várakozásokkal ellentétben - a bázeli egyezményhez képest nem csökkentette lényegesen a nemzeti hatáskörben eldöntendő kérdések körét.

Az új tőkeirányelv az **Európai Parlament és az Európai Tanács együttdöntési folyamata** során kerül elfogadásra. A Tanács döntését előkészítendő a tagállamok szakértői egyeztetést folytattak, melyben magyar részről a Pénzügyminisztérium képviselője vett részt. (Magyarországon a Pénzügyminisztérium - többek között az MNB, a PSZÁF és a szakmai szervezetek részvételével - szakértői egyeztetést hívott össze a magyar álláspont kialakítása érdekében. A konzultáció során a Magyar Bankszövetség számos módosító, pontosító javaslatot tett az irányelv tervezethez, melyek nagy része bekerült a Brüsszelbe eljuttatott magyar véleménybe.)

Az Európai Bizottság a holland elnökség alatt mindent elkövetett, hogy a Tanácsban minél előbb és minél kevesebb változtatással elfogadják az irányelv tervezetét, ezért az illetékes munkacsoportban igyekezett visszaverni a tagországok módosításra, illetve a szöveg tisztázására irányuló javaslatait. A problémákat négy csoportba (A,B,C,D lista) osztották, a kérdések politikai, illetve szakmai horderejének megfelelően. Az A listán mindössze három - erősen politikai tartalmú - kérdés szerepelt, melyek a bevezetési időpontot, a konszolidált felügyeletet és az un. 730k befektetési vállalkozások kezelését érintették. A B listán mintegy 40 politikai jellegű kérdés volt; ezekre vonatkozóan a Tanács munkacsoportja alakította ki a Parlament elé kerülő kompromisszumos szövegjavaslatot. A C és a D listán a technikai jellegű problémák, illetve a szakmailag szükséges korrekciók sorakoztak. A nemzeti diszkréciók számának szűkítését az Európai Bankfelügyeleti Bizottság (CEBS)⁵ kapta feladatul.

A Tanács munkacsoportjában folyó egyeztetést követően az Unió Tanácsának Elnöksége december elsején **kompromisszumos javaslatot nyújtott be a tőkekövetelmény direktíva (Capital Requirements Directive (CRD)⁶) módosítására**. A javaslattal a tagországok többsége egyetértett, de Írország, Lengyelország, Lettország, Magyarország és Szlovénia kifogásolta a 129. cikkely azon kitételét, amely szerint az illetékes felügyelet véleményeltérése esetén hat hónap után az anyaország felügyelete dönt a belső minősítésre épülő módszerek engedélyezéséről. A kifogást emelő országok szerint az engedélyezésről minden esetben közösen, konszenzussal kell döntenet. A magyar képviselő azt is el kívánta érni, hogy az euró zónához való csatlakozás időszakában az euróban denominált államadósság - a hazai valutában denominálthoz hasonlóan - kedvezményes, nulla súlyozást kapjon.

Az ECOFIN december 7-i ülésén elfogadta a tőke direktívák módosítására vonatkozó, a júniusi bázeli egyezményvel összhangban lévő, kompromisszumos javaslatot. A korábban vitatott kérdések közül - az előzetes megegyezésnek megfelelően - a bevezetési időpont a sztenderd és az alap IRB módszert illetően 2007. január 1. a fejlett IRB módszerre 2008. január 1. lesz. Az ECOFIN felkérte az Elnökséget, hogy tartson kapcsolatot az európai parlamenti képviselőkkel, annak érdekében, hogy lehetőleg már első olvasatban elfogadják a tőke direktívát. Az euróban denominált államadósság súlyozásának problémáját a bizottsági eljárás során kell rendezni.

⁵ Committee of European Banking Supervisors: az Európai Bankfelügyelet Bizottsága

⁶ A korábban CAD3-nak nevezett direktíva új elnevezése

Az **Európai Parlament** irányelvért felelős képviselője (rapportőr) a német Alexander Radwan túl gyorsnak vélte a holland elnökség által diktált tempót. Az irányelv első olvasatban történő elfogadását csak úgy tartja lehetségesnek, ha a módosítások a parlament által megfogalmazott szempontokat is tükrözik. Az EU képviselőknek főként a direktíva kis- és középvállalati szektorra, kis bankokra és fogyasztókra gyakorolt hatásaival kapcsolatban vannak aggályaik. Az idő előrehaladtával egyre komolyabbnak tűnnek az irányelv fordításával kapcsolatos problémák. A jogszabályok szerint Radwan úr csak akkor teheti meg jelentését a Bizottságnak, ha az irányelvet valamennyi nyelvre lefordították és benyújtották a Parlamentnek. A rendelkezésre álló információk szerint nem biztos, hogy ez nyárig megtörténik

1.1.3. Az FBE tőkedirektívával kapcsolatos álláspontja

Az FBE tőkemegfelelési munkacsoportja és Bankfelügyeleti Bizottsága 2004 során is aktívan figyelemmel kísérte a Basel II egyezményrel és a tőkedirektívával kapcsolatos fejleményeket és a tagjai közt kialakított konszenzus értelmében megpróbálta befolyásolni azokat. Az FBE lobby tevékenysége során mindvégig hangsúlyozta az európai tőkemegfelelési irányelv és a Basel II tartalmi összehangolásának és párhuzamosan bevezetésének a fontosságát; ideértve a kereskedési könyvi szabályozásra vonatkozó módosításokat is. Kiemelten kezelte a nemzeti diszkréciók számának csökkentését; a felügyeleti közzétételi kötelezettség előírását; a csoportszinten való alkalmazást és az egyedi szintű alkalmazás alóli felmentést; valamint a csoporton belüli követelések nulla súlyozását. Támogatta a felügyeleti közötti minél szorosabb koordinációt, vitatta a Bázeli Bizottság „hibrid” közelítését a működési kockázat anya és befogadó országai tőkeszükségletének AMA módszerrel való meghatározását illetően. Szorgalmazta az értékpapírosítás európai piaci sajátosságokat is figyelembe vevő kezelését; a második pillér karcsúsítását, illetve csoportszintű alkalmazását; az esetleges prociklikus hatások figyelemmel kísérését; a földrajzi diverzifikáció elismerését.

Az FBE tőkedirektíva tervezethez kapcsolódó módosító javaslatai a fentiek szellemében az egységes, konzisztens európai piac biztosítására irányultak. Javasolta, hogy az egyedi megfelelés alól ne a tagországok felügyeleti adhasanak felmentést, hanem bizonyos feltételek fennállása esetén csak csoportszinten kelljen teljesíteni az előírásokat. Ugyancsak javasolta, hogy a csoporton belüli követelésekre alkalmazható 0 súly ne lehetőség (nemzeti diszkréció), hanem előírás legyen az Európai Unión belüli csoporttagokra. Kifogásolta, hogy a sztenderd módszernél az intézmények súlyozását tekintve továbbra is két választási lehetőség van, s hogy az alap IRB módszernél a lejárat kiigazítás alkalmazhatósága nemzeti döntési hatáskör. Az FBE sürgeti a felügyeleti közötti minél szorosabb együttműködést, s támogatja a koordinátor felügyelet koncepcióját. Meggyőződése, hogy a felügyeleti felülvizsgálati folyamatot csoportszinten kell alkalmazni (egyedi szinten nem), s ugyanez vonatkozik a működési kockázat fejlett módszerrel való mérésére is.

Az FBE a tőkedirektívával kapcsolatos véleményét egy ún. „lobbi-csomagban” foglalta össze, melynek célja, hogy az FBE munkatársai, illetve tagjai az európai intézmények és a tagországok különböző döntéshozatali szintjein (szabályozók, minisztériumok, EP képviselők) hatékonyan megismertessék, és lehetőség szerint érvényesítsék az FBE álláspontját. A lobbicsomag az Európai Bankföderáció által korábban is hangsúlyosan kezelt kérdéseket foglalta össze. Az európai bankok versenyképessége megőrzése érdekében az FBE kommunikációja arra irányul, hogy minél gyorsabban elfogadjanak egy rugalmas európai tőkedirektívát, amely konzisztens a bázeli keretekkel és elősegíti az unió belüli konvergencia alkalmazást.

Az ECOFIN döntését követően az FBE sajtóközleményben üdvözölte az ECOFIN direktívával kapcsolatos általános közelítés módját. A közlemény mindemellett hangsúlyozza, hogy jelentős további munkára van szükség annak érdekében, hogy az európai bankok a konszolidált felügyeleti modell előnyeit élvezhessék az unió területén.

Az FBE titkársága a Bizottság illetékeseivel és az európai parlamenti képviselőkkel folytatott lobby tevékenysége alapján úgy ítélte meg, hogy nem igazán esélyes az FBE javaslatának az elfogadtatása. Így 2005 elején módosult a föderáció tőkedirektívával kapcsolatos stratégiája, s egyfajta minimum programként arra törekszik, hogy a konszolidált alkalmazás célul tűzése nyilvánosan megjelenjen az Európai Bizottság következő évekre vonatkozó napirendjén.

1.1.4. A kereskedési könyv tőkeszükségletének felülvizsgálata

Az új tőkeegyezmény bevezetése előtt feltétlenül szükséges a partnerkockázattal, illetve a kereskedési könyvi kockázatokkal kapcsolatos szabályozás felülvizsgálata. Ennek érdekében a Bázeli Bizottság és az IOSCO közös munkacsoportot alakított. A munkacsoport az alábbi főbb kérdéseket tűzte napirendjére: az OTC derivatívák és repok partnerkockázata, rövid távú hitelkockázatok, a meghiúsult (nem teljesült) tranzakciók tőkeszükséglete, hitelkockázat mérséklése, a kétszeres nemteljesítés, a kereskedési könyvi tételek áru fedezetének jobb elfogadása. A közös munkacsoport júliusban kérdőíves felmérést végzett annak érdekében, hogy jobban megértse bizonyos kereskedési könyvi kockázatok gyakorlati kezelését.

Decemberben az FBE több más szervezettel közös levélben fordult a Bázeli Bizottság, illetve az IOSCO Technikai Bizottsága elnökéhez. A levélben leszögezik, hogy a kereskedési könyvre vonatkozó szabályozás felülvizsgálata során a problémák két csoportba sorolhatók. Az első csoportba a kereskedési könyv hitelkockázatával kapcsolatos kérdések (a partnerkockázat, a kettős nem teljesítés, a rövid lejáratú hitelkockázat, a nem teljesült tranzakciók, az áru fedezet, stb. kezelése) tartoznak, melyekkel a szabályozók és a szakma hosszú idő óta (a tőkeegyezmény reformja során is) foglalkoztak. A második csoportot a piaci kockázatok kezelését érintő kérdések jelentik, ideértve a kevésbé likvid eszközök kezelését és a banki/kereskedési könyvi tételek besorolását. Ezeket a témaköröket nem tárgyalták részletesen a tőkeegyezmény reformja során, így lényegében újnak számítanak. A levél a két problémakör eltérő kezelését javasolja a BCBS/IOSCO közös munkacsoportjának.

1.1.5. A CEBS dokumentumai

A 2004. január elején megalakított Európai Bankfelügyeleti Bizottság április végén és májusban három fontos dokumentumot tett közzé a Bizottság által folytatni kívánt konzultációs gyakorlatról, a második pillérről és a kiszervezésről.

Feladatainak ellátása érdekében a CEBS széleskörű konzultációt tervez. A CEBS a konzultációt nyíltan és transzparens módon kívánja lefolytatni a piaci szereplőkkel, a fogyasztókkal és a banki szolgáltatások vég-felhasználóival, hacsak lehet konszenzusra törekedve. A konzultációt követően minden esetben publikálják az adott témakörben hozott döntéseket. A CEBS mindenkor a tényleges véleményalkotáshoz elegendő konzultációs időszakot kíván biztosítani. A legfontosabb ügyekben három hónapos konzultációs időszakot javasolt. A Bizottság a kapott észrevételeket megfontolja és nyilvánosságra hozza. Érdemben reagál az összes főbb felvetésre. Ismételten konzultál, ha a vélemények lényeges problémákra mutatnak rá, vagy ha a vélemények tükrében módosított javaslat alapvetően eltér az eredetitől.

A második pillér alkalmazására vonatkozó CEBS dokumentum a belső tőkemegfelelés mérési folyamattal⁷, valamint a felügyeleti felülvizsgálati és értékelési folyamattal⁸ foglalkozott, s mindkét folyamatra tizenegy-tizenegy felügyeleti alapelvet határozott meg.

Ugyancsak tizenegy felügyeleti elvet tartalmaz a kiszervezésre vonatkozó CEBS dokumentum, amelynek túlságosan előíró, az üzleti kapcsolatokba beavatkozó jellegét az FBE erőteljesen bírálta.

⁷ Angolul: ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process

⁸ Angolul SREP – Supervisory Review and Evaluation Process

1.1.6. Az USA-beli fejlemények

Az USA-ban az új tőkeszabályozás bevezetése éles politikai viták tárgya. John Hawke, az OCC⁹ elnöke már 2004 elején is irreálisnak tartotta a Basel II egyezmény 2006 végi bevezetését és megkérdőjelezte, hogy az egyezmény formális elfogadásáig fontos tartalmi kérdéseket (hitelkártya hitelek kezelése, recessziós időszakokra vonatkozó LDG becslés, kereskedési könyvi szabályozás szükséges módosításai) ténylegesen el tudnának dönteni.

A Basel II. USA-ban való bevezetésére az alábbi ütemtervet határozták meg:

- ↪ 2004. szeptember - 2005. első negyedév: negyedik mennyiségi hatásvizsgálat (QIS4)
- ↪ legkorábban 2005. második negyedév: a tervezett szabályozás (Notice of Proposed Rules) konzultációra bocsátása
- ↪ 90 napos konzultációs időszak, amely 180 napra meghosszabbítható
- ↪ a végső szabályozás megjelenése (reálisan 3 hónappal a konzultációs időszak befejezése után).

1.2. A Lámfalussy folyamat kiterjesztése a bankokra

2003. november 6.-án az Európai Bizottság egy intézkedéscsomagot fogadott el, amellyel a Lámfalussy folyamatot a bankokra és biztosítókra is kiterjeszti.¹⁰ A csomag elemei:

- ↪ a banki és biztosítási direktívákban a bizottságokra való hivatkozásokat kicserélik a Lámfalussy 2. szintű bizottságokra való hivatkozással (bankok esetében a Banking Advisory Committee helyébe az új European Banking Committee lép)
- ↪ az EBC tanácsadói kapacitásának létrehozása, ami az EBC szabályozási hatáskörének a feltétele a direktíva-alkotási folyamatban
- ↪ január 1.-től a CEBS (Committee of European Banking Supervisors), harmadik szintű bizottság megalakítása.

A Lámfalussy folyamat alkalmazása során problémát okoz, hogy a Parlament véleményezheti a (második szintű) alkalmazási szabályok tartalmát, de nem blokkolhatja azokat. A Parlamentnek meg kellene adni a jogot, hogy leállítsa az alkalmazási szabályok tárgyalását, ha azok nem felelnek meg a direktívában foglalt elveknek és céloknak, de ehhez az Európai Egyezmény módosítása szükséges.

1.3. A Pénzügyi Szolgáltatások Akció Terv (FSAP)

Az FBE áttekintette az FSAP teljesítését és a piacok egységesítésével kapcsolatban az alábbi megállapításokra jutott:

- ↪ A felügyeleti gyakorlatok egymáshoz való közelítése alapvető cél.
- ↪ A felügyeleti transzparencia növekedése, a koordinátor felügyeleti modell alkalmazása szükséges a konvergencia eléréséhez.
- ↪ Az európai bankfelügyelet jövőbeni struktúrája továbbra is vita tárgyát képezi. (Felmerült, hogy a CEBS felügyelhetné a nemzetközileg aktív bankokat, de a kérdésben a nemzetek között jelentős véleményeltérés mutatkozik.)
- ↪ Az egységesítés útjában kevés speciális korlát azonosítható. Ilyenek:
 - Nemzeti felügyelet ellenállása, hogy más országbeli felügyelet ellenőrizzen
 - Betétbiztosítási direktíva a több országban aktív bankokat akadályozhatja a rekonstrukciós folyamat során.

⁹ Office of the Comptroller of the Currency: a Kincstár Elnökének Hivatala

¹⁰ A Lámfalussy folyamat bankokra és biztosítókra való kiterjesztését az Európai Parlament 2004. március 31-i plenáris ülése fogadta el.

1.4. A pénzügyi konglomerátumokra vonatkozó irányelv bevezetési folyamata

Az FBE Titkársága találkozott az Európai Bizottság és a nemzeti felügyeletek képviselőivel, hogy megvitassák a pénzügyi konglomerátumokra vonatkozó irányelv bevezetésének a problémáit. A tagországok kifejezték meggyőződésüket, hogy az irányelv a 2004. augusztusi határidő előtt bekerül a nemzeti jogrendekbe. A bevezetéssel kapcsolatos problémákat a pénzügyi konglomerátumok prudens felügyeletének Vegyes Technikai Csoportja (Mixed Technical Group) vizsgálja. Az MTG által tárgyalt kérdések felkerülnek a DG Internal Market honlapjára az iparág megfelelő informálása érdekében.

2. Számviteli Bizottság

Az IAS 39 nemzetközi számviteli sztenderd európai befogadása

Az Európai Számviteli Bizottságban (ARC) folyó a **nemzetközi számviteli sztenderdek befogadását** szorgalmazó munkafolyamat során a banki termékek elszámolásait lényegesen meghatározó IAS 39 nemzetközi sztenderd körül elhúzódó vita alakult ki, s végül a Bizottság az IAS 39 részleges befogadása mellett döntött. Az Európai Bankföderáció (FBE) Számviteli Bizottsága több alkalommal részletesen megtárgyalta a bankszektort érintő problémákat.

A szabályozó hatóságok és az európai bankszektor jellemzően a teljes valós érték opció és a fedezeti elszámolások alkalmazását előíró részeket kifogásolták és számos módosítást kezdeményeztek.

- Az FBE az IASB (nemzetközi számviteli sztenderdekkel foglalkozó testület) által készített „A kamatkockázat portfólió szintű fedezésének valós értékű fedezeti számvitele” (Fair Value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk) című munkaanyagot (Exposure Draft), nem tartotta elfogadhatónak, s a kamatrés fedezésére olyan alternatív javaslatot (Interest Rate Margin Hedge (IRMH Proposal)) dolgozott ki, amely összhangban áll a bankok kockázatkezelési gyakorlatával és kielégítő megoldást adna a látraszóló betétek kezelésére, továbbá csökkentené a tőkében okozott volatilitást.

Az IASB-t nem győzte meg a részletes, több alkalommal átdolgozott javaslat: az IRMH-t csupán a cash-flow hedging egy változatának tekinti, s az elszámolt nyereség/veszteség tételeket tőkeelemként, nem eredményt módosító tételként hajlandóak számba venni.

- A teljes valós értékelés opció (full fair value option) alkalmazhatóságával kapcsolatban eltérőek a vélemények. A szabályozó hatóságok ellenzik a saját adósságok valós értéken történő kimutatásának lehetőségét, mert ez a társaságoknál profitnövekedést eredményezhet annak ellenére, hogy a cég saját hitelképessége rosszabbodik, bár ez az „előny” a bankszektornál nem valószínű, mert a Bázeli Bizottság már döntött abban, hogy a szabályozó tőkekövetelmény megállapításakor nem vehetők figyelembe az értékelésből eredő nyereség/veszteség tételek. Felvetődött továbbá, hogy az opció alkalmazása rontja a számviteli adatok összemérhetőségét és megbízhatóságát, mert sokkal szubjektívebb értékelést tesz lehetővé és az eredménykimutatás volatilisává válik a rövidlejáratú pénzügyi ingadozások miatt.

A szabályozó hatóságok véleményével ellentétben az európai bankok gyakorlati és elméleti megfontolások alapján mindvégig a valós értékű számbavétel széleskörű választhatósága mellett állnak. A bankok számára a valós értékelés jelenleg érvényes, minden - a feltételeket teljesítő - pénzügyi instrumentumra kiterjedő választhatósága gyakorlati szempontból feltétlenül előnyös, hiszen megkönnyíti a fedezeti ügyletek közgazdasági tartalomnak megfelelő számbavételét. Ezért az FBE az IASB módosítási javaslatával szemben a jelenleg érvényes szabályozás megtartását tartja támogatandónak, és ellenzi a valós érték opció minden további - a mostani javaslatban szereplőhöz képesti - korlátozását is.

A valós érték opció és a fedezeti elszámolás alkalmazása a pénzügyi szektor számára fontos eszköz és az FBE továbbra is azon dolgozik, hogy az érintett partnerek számára is mielőbb elfogadható megoldást találjon és 2005. végére sikeresen lezáruljanak a vitás kérdések.

Az XBRL¹¹ rendszer és az Európán belüli egységes jelentőrendszer kialakítása

Az FBE támogatja a világ több országában használt XBRL informatikai jelentőrendszer bevezetését és elkerülhetetlennek tartja az Európán belüli egységes alkalmazását. Az XBRL rendszer főként a nemzetközi (IFRS) és a nemzeti számviteli szabályoknak (IFRS) megfelelő éves beszámolójelentések egységes szerkezetben történő összeállítását, riportálását segítené. Az XBRL segítségével egységessé, hatékonyabbá, takarékosabbá válna az adatgyűjtés és feldolgozás és felgyorsulna az információáramlás.

Több európai ország vizsgálja az XBRL rendszert, illetve elkezdte az ehhez szükséges fejlesztő munkát. Az Európai Unió tagállamai között még nem folyik összehangolt fejlesztő munka, de az Európai Statisztikai Hivatal (EUROSTAT) és az Európai Bankfelügyelők Bizottsága (CEBS) már foglalkozik a kérdéssel. Az informatikai jelentőrendszer az üzleti riportok egységesítésén túl a szabályozó hatóságok információgyűjtését is segítené.

Az FBE-n belül munkacsoport alakult az XBRL-lel kapcsolatos feladatok koordinálására. A munkacsoport jelentése szerint egyedi banki szinten az új rendszerre való átállás még nem időszerű, inkább a fokozatos, lassú módszer követése ajánlott. Javaslatuk szerint a piaci szereplőkkel széles körben meg kellene ismertetni az XBRL rendszert és országonként, vagy meghatározott elszámolási egységenként XBRL központokat (XBRL Jurisdictions) kellene felállítani.

A CEBS-en belül megalakult egy pénzügyi jelentésekkel foglalkozó munkacsoport is, amely az egységes, harmonizált adatszolgáltatás érdekében kidolgozott egy közös formátumú Mérleg és Eredmény kimutatást. A tervek szerint ezen egységes formátumban történne az EU-n belüli felügyeleti hatóságok felé történő adatszolgáltatás. A jelentésforma elfogadás alatt áll, a végleges változat kialakításában az FBE szakértői is részt vesznek.

A CEBS kezdeményezésére 2005. év elején megkezdődött egy projectmunka, amely az XBRL rendszerre építve a Bázeli II. előírása szerinti szabályozó tőkekövetelmény jelentőrendszerét hivatott összeállítani. A projectmunka a spanyol központi bank irányítása alatt folyik, s a fejlesztésben mind felügyeleti hatóságok, mind banki szakemberek részt vesznek.

3. Adóbizottság

Az FBE adóbizottsága (Fiscal Committee) 2004-ben többek között a megtakarítások adóztatását (2003/48/EK irányelv) szabályozó jogszabályban előírt adatszolgáltatási kötelezettség és a hitelintézeti tevékenység ÁFA kötelezettség/mentesség kérdéseit tárgyalta.

- Az FBE adóbizottságán belül a megtakarítások adóztatásával kapcsolatos technikai részletekkel külön munkacsoport foglalkozik. A munkacsoport közreműködésével jelentés készült az Európai Unió tagállamaiban és néhány unióon kívüli (európai harmadik országnak számító) országban alkalmazott, ügyfelek azonosítására szolgáló hivatalos azonosítókról, kódokról. A jelentés a kamatjövedelmet kifizetők számára segítséget nyújt a 2005. július 1.-től induló adatszolgáltatás teljesítéséhez. Az azonosítókat tartalmazó összefoglaló jelentésen túl az FBE a tagállamokból érkező kérésekre reagálva információt kért az országok megtakarítások adóztatásával kapcsolatos intézkedéseiről is. A tagországok többsége a kamatjövedelmek követéséhez, az információ átadásához szükséges jogszabályi háttérrel

¹¹ eXtensible Business Reporting Language (kiterjeszthető Üzleti Jelentési Nyelv)

kialakította, a végrehajtáshoz szükséges gyakorlati útmutatók készülöben vannak. Az országok állapotfelméréséről készített összefoglaló jelentést az FBE a tagok részére megküldte, s a Bankszövetség az anyagot a Pénzügyminisztérium felé továbbította.

- Az FBE bizottsági ülésein rendszeresen felvetődött a banki szolgáltatásokat (különösen a határon átnyúló import szolgáltatásokat) terhelő ÁFA probléma. Az FBE küldöttei december elején Dublinban előadást tartottak a pénzügyi szolgáltatások VAT (ÁFA) kérdéseit tárgyaló konferencián, amelyen a nemzeti adóhatóságok és kormányok képviselőin kívül üzleti szakemberek és részt vettek. Az FBE előadásában kiemelte, hogy az Európában és az Európán kívüli piacokon élénkülő verseny minőség- és hatékonyságnövekedést, valamint költségcsökkentést kíván a pénzügyi termékek piacán. A tradicionális banki szolgáltatások helyett a modern technológián alapuló elektronikus termékek és szolgáltatások egyre szélesebb körben terjednek. Az európai bankrendszeren belül óriási költséget jelent az anyafiók, a fiók-fiók közötti, és a határon átnyúló szolgáltatásokon elszámolandó le nem vonható, ezért eredményt rontó hozzáadott értékadó (VAT). Az 1977-ben elfogadott 6. ÁFA irányelv néven ismert Európai uniós jogszabály megérett a modernizálásra. Az irányelvben a pénzügyi szolgáltatások definíciója elavult, nem felel meg a mai követelménynek: nem egyértelmű az adóköteles és adómentes tételek közötti megkülönböztetés, hiányzik az európai közösség területére kiterjedően alkalmazható „input ÁFA” módszer. A jogszabály jelen formájában bonyolult, jogbizonytalanságot okoz, az alkalmazása magas költséggel jár és torzítja a piaci versenyt. Az ÁFA jelentős korláttá vált a hatékonyságnövekedést szolgáló tevékenységintegritációban. Az FBE sürgeti a 6. ÁFA irányelv átdolgozását.

2004-ben az OECD adóügyi bizottsága a banki információkat is érintő új intézkedéseket vezetett be. Ennek révén a nemzeti adóhatóságok közötti információcserében a bankoknál tárolt adatok is felhasználhatóvá válnak adóügyi célokra. A fő változások az OECD adózási modell egyezmény (OECD's Model Tax Convention) 56 cikkelyét érintik.

- Az új módosítás szerint az adóhatóságok közötti információ cserénél a megkeresett partner nem tagadhatja meg az információadást olyan indokkal, hogy arra a típusú információra neki a saját adózási céljára nincs szüksége. A változtatás egyértelművé teszi, hogy a szerződő államoknak az információt át kell adni függetlenül attól, hogy az olyan típusú információ szükséges-e a saját adózási céljaikra vagy sem.
- Új paragrafus született, amely biztosítja a tulajdonosi információknak, továbbá a bankoknál, pénzügyi intézményeknél, ügynököknél és ügygondnokoknál kezelt információknak a kicserélését. Az új 5. paragrafus megakadályozza, hogy banktitokra való hivatkozással az információt megtagadják.
- A 26 cikkely titokkezelésre vonatkozó szabálya változott: megengedett a felügyeleti hatóságok felé történő információnyújtás. A felügyeleti hatóság olyan hatóságot jelent, amely az adózással kapcsolatos adminisztrációt, a végrehajtást ellenőrzi és része a szerződéses országok kormányai közigazgatásának, az államigazgatásnak.

4. Az európai bankok pénzforgalmi szervezete (EPC)

Az európai bankok pénzforgalmi szervezete, az EPC a magyar bankszakma képviselőjeként 2004 októberében tagjává választotta Lázár Ágnest, a Magyar Külkereskedelmi Bank munkatársát. A hitelintézetet a Fizetési Rendszer Fórum (FRF) legfelső testülete a Fizetési Rendszer Tanács jelölte azzal a megbízással, hogy a szervezetben az összes hazai bankot képviselve próbálja érvényesíteni a magyar banki érdekeket, ill. az EPC-ben folyó, a hazai pénzforgalmat nagyban befolyásoló munkáról folyamatosan tájékoztassa az érintetteket.

MELLÉKLET

Elnökségi Ülések napirendje

2004. január 19.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Előterjesztés a Bankszövetség Alapszabályának felülvizsgálatáról 2. Tájékoztató a 100 Mrd Ft-os Agrár Európa Csatlakozási Hitelprogramról 3. Tájékoztató a Befektetési Szolgáltatók Szövetsége, az Értéktőzsde és a Magyar Bankszövetség pénzügyminiszternek írt levélről 4. Tájékoztató a Magyar Bankszövetség 2004. I. félévi programjáról 5. Egyebek
2004. február 9.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tájékoztató a tagdíjfizetési rendszer korszerűsítésére irányuló munkáról 2. Az MNB-ről szóló tv. kötelező tartalékolásra vonatkozó előírásainak módosítása 3. Különfélék
2004. március 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beszámoló a Magyar Bankszövetség 2003. évi tevékenységéről (Testületi ülés anyaga) 2. Javaslat a tagdíjfizetési rendszer átalakítására (Testületi ülés anyaga) 3. A Magyar Bankszövetség 2003. évi költségvetésének teljesítése (Testületi ülés anyaga) 4. Javaslat a Magyar Bankszövetség 2004. évi költségvetésére (Testületi ülés anyaga) 5. Előterjesztés a helyi iparüzési adóval kapcsolatos problémák megoldására 6. Egyebek
2004. április 5.	<ol style="list-style-type: none"> 1. A 2004. április 23-i Testületi ülés előkészítése (szóbeli) 2. Beszámoló a Magyar Bankszövetség 2003. évi tevékenységéről (Testületi ülés anyaga) 3. A Magyar Bankszövetség 2004. évi tevékenységének fő irányai (Testületi ülés anyaga) 4. Javaslat a tagdíjfizetési rendszer átalakítására (Testületi ülés anyaga) 5. A Magyar Bankszövetség 2003. évi költségvetésének teljesítése (Testületi ülés anyaga) 6. Javaslat a Magyar Bankszövetség 2004. évi költségvetésére (Testületi ülés anyaga) 7. Javaslat a Magyar Bankszövetség új alapszabályára (Testületi ülés anyaga) 8. Különfélék
2004. május 10.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tájékoztató az Európai Bankföderáció Pénzügyi Piacok Bizottságának (FMC) ez évi első üléséről 2. A Magyar Bankszövetség esedékes sajtóbeszélgetése 3. Különfélék

2004. június 14.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tájékoztató az Elnökség részére a kockázati alapú tőke megfelelési direktíva bevezetéséről és a PriceWaterhouse-Coopers hatásvizsgálatáról 2. Válasz a bankok jelzáloghitelezését vizsgáló ombudsmani jelentésre (levéltervezet) 3. Tájékoztató a Magyar Bankszövetség kiadványainak, valamint az igényére készített tanulmányok finanszírozásáról 2003-2004-ben 4. Különfélék
2004. szeptember 7.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tájékoztató a tőkeszabályozás véglegesítéséről a Bázeli Bizottság júniusi és az Európai Bizottság júliusi dokumentumairól 2. Előterjesztés a fizetésektelenségi törvény koncepciójáról 3. Tájékoztató a Bankkártya Fórumról 4. A magyar Bankszövetség II. negyedévi szakmai tevékenysége 5. Különfélék
2004. november 08.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Előterjesztés a központi hitelinformációs rendszer továbbfejlesztésére 2. Tájékoztató az OBA átalakításáról 3. Előterjesztés a Magyar Bankszövetség és az ORFK közötti együttműködési megállapodásra 4. Tájékoztató az Európai Bankföderáció Bankfelügyeleti Bizottságának október 28-29-i budapesti üléséről 5. Tájékoztató az Európai Bankföderáció Pénzügyi Piacok Bizottsága 2004. október 17-18-i amszterdami üléséről 6. Tennivalók a bankok fogyasztói megítélése javításának az érdekében 7. Különfélék
TESTÜLETI ÜLÉS	
2004. április 23.	<p>Napirendi pontok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beszámoló a Magyar Bankszövetség 2003. évi tevékenységéről 2. A Magyar Bankszövetség 2004. évi fő feladatai 3. Beszámoló a Magyar Bankszövetség 2003. évi gazdálkodásáról 4. Javaslat a Magyar Bankszövetség 2004. évi költségvetésére 5. Javaslat a Magyar Bankszövetség új tagdíjfizetési rendszer átalakítására 6. Javaslat a Magyar Bankszövetség új alapszabályára 7. Az Elnökségi tag és az Etikai Bizottság tagjainak választása 8. Különfélék

HATÁROZATI JAVASLAT

A Testületi Ülés tudomásul veszi a Magyar Bankszövetség 2004. évi tevékenységéről szóló beszámolót.

Budapest, 2005. április 12.

dr. Nyers Rezső